

*HOE KAN IK DE LEERKRACHTEN VAN HSA THOO
LEI NAAR DE TOEKOMST TOE CREATIEF LATEN
WERKEN IN BEELD, DANSEXPRESSIONS EN MUZIEK?*

Schriftelijk rapport

**Bachelor in het onderwijs: lager onderwijs
2018-2019**

Mandy Van Elsuwege – OLO 3 B3

Philip O'Neill

Hsa Thoo Lei

DANKWOORD

Na een heel proces is het zo ver, met dit dankwoord leg ik de laatste hand aan mijn bachelorproef. Het schrijven van deze bachelorproef lag me, en ligt me nog steeds, zeer nauw aan het hart. Het was een periode waarin ik veel heb geleerd, maar waarin ik ook met heel wat mensen vanuit andere culturen in contact ben gekomen. Daarom wil ik even stil staan bij die mensen, de mensen die mij hebben geholpen en hebben bijgestaan.

Allereerst wil ik de directie, alle leerkrachten en alle medewerkers van Hsa Thoo Lei bedanken. Zij hebben mij enerzijds een prachtig avontuur bezorgd waarin ik veel heb mogen leren van de Karencultuur. Anderzijds hebben ze mij steeds de kans gegeven om allerlei zaken uit te proberen én waren ze bij elk idee en elke nieuwe ontwikkeling steeds weer enthousiast.

Daarnaast wil ik mijn bachelorproefbegeleider bedanken. Graag wil ik Philip O'Neill bedanken. Hij kreeg mij, als student, er een kleine maand geleden bij. Hij gooide onmiddellijk zijn planning om en stond steeds paraat om al mijn vragen te beantwoorden.

Vervolgens wil ik alle mensen bedanken die mij meer informatie hebben verschaft, op vlak van taal, tips en tricks en nog veel meer.

Tenslotte wil ik Eva Pauwels bedanken. We hebben samen een enorm boeiend proces achter de rug. Elke moeilijkheid hebben we met twee handen aangepakt. Vanuit onze verschillende invalshoeken konden we zo een mooi resultaat neerzetten.

Zoals jullie zien heb ik heel wat ondersteuning gekregen en daar ben ik heel dankbaar voor. Zonder al deze steun had mijn bachelorproef er nooit uitgezien zoals deze er nu uit ziet.

1. AANLEIDING EN PROBLEEMSTELLING	6
1.1 De praktijkvraag: aanleiding en motivatie.....	6
1.2 Breder onderzoeksdomein	6
1.3 Type leervraag	6
2. LITERATUURSTUDIE EN ONDERZOEKSVRAAG	7
2.1 Literatuurstudie.....	7
2.1.1 <i>Muzische vorming</i>	7
2.1.2 <i>Creativiteit</i>	8
2.2 Onderzoeksvraag.....	9
3. PLANNEN	10
4. METHODE- EN DATAVERZAMELING	11
4.1 Onderzoekscontext	11
4.2 Participanten	11
4.3 Materiaal	12
4.4 Procedure	12
5. RESULTATEN	13
5.1 Enquête	13
5.2 Observatiegegevens	14
5.3 Deskundigen	15
5.4 Placemat	16
5.5 Invloed op de onderzoeksvraag	16
6. RAPPORTEREN EN PRESENTEREN.....	17
6.1 Discussie	17
6.2 Conclusie	17

7. REFLECTIE	19
7.1 Reflectie op mijn proces	19
7.2 Reflectie op mijn product	20
8. LITERATUURLIJST	22
8.1 Boeken.....	22
8.1.1 Informatieve boeken op basis van het onderzoek	22
8.1.2 Informatieve boeken voor in het onderwijs	22
8.2 Websites	23
8.2.1 Online boeken/ colofons	23
8.2.2 Online artikels.....	23
8.2.3 Andere online bronnen	24
9. BIJLAGEN	26
Bijlage 1: mindmap.....	26
Bijlage 2: planning	27
Bijlage 3: beginsituatieanalyse	28
De school	28
Een overzicht per klas.....	32
Bijlage 4: sjabloon vragenlijsten	32
Bijlage 5: uitgewerkte lessen met observatiegegevens	32
Bijlage 6: placemat	43
Bijlage 7: analyse vragenlijsten	44
Bijlage 8: analyse placemats.....	47
Bijlage 9: teacher training	48
Bijlage 10: handleiding	62
Bijlage 11: samenvatting bachelorproef.....	62

1. AANLEIDING EN PROBLEEMSTELLING

1.1 DE PRAKTIJKVRAAG: AANLEIDING EN MOTIVATIE

Tijdens een werkbezoek van onze begeleidende leerkracht internationalisering bleek dat er tijdens art classes vooral werd overgetekend. In de geobserveerde les moesten de leerlingen een dolfijn overtekenen zoals die op het bord getekend stond. Van creativiteit was hier geen sprake. Toen onze leerkracht aangaf hoe wij, in België, werken bij muzische vorming, waren de leerkrachten daar geïnteresseerd. Hun praktijkvraag luidde: Hoe kunnen we de leerlingen creatief laten werken en hoe kunnen wij hen hierin ondersteunen?

De praktijkvraag is hoofdzakelijk tot stand gekomen vanuit observatie en gesprekken met onze begeleidende leerkracht.

Na enkele lessen ondervond ik dat de leerkrachten enthousiast waren over mijn lessen. Ze vonden de werking geslaagd en zagen hoe de kinderen van de lessen genoten. Ze hebben mij toen ook persoonlijk gevraagd om hen hierin te versterken.

Deze vraag motiveerde me om samen met hen te streven naar een meer kwalitatief muzisch onderwijs. Zelf vind ik dit zeer belangrijk aangezien we dit meegekregen hebben vanuit de opleiding en de kans hebben gekregen om onze eigen muzische talenten te ontwikkelen. We zien hier bovendien dat heel wat leerlingen een sterke interesse tonen in de muzische domeinen, maar door te weinig stimulatie komt dit niet volledig tot uiting. Daardoor zien de leerkrachten niet dat het meer is dan enkel plezier hebben in het muzisch werken.

1.2 BREDER ONDERZOEKSDOMEIN

De probleemstelling valt te situeren onder twee grote domeinen: muzische vorming en creativiteit.

Ik heb ervoor gekozen om de schets van de twee domeinen in een mindmap te gieten. Die mindmap (zie bijlage 1) wordt verder toegespitst in de literatuurstudie.

1.3 TYPE LEERVRAAG

De leervraag die ik in deze bachelorproef onderzoek, is een vraag waarin de betrokken actoren meer te weten willen komen over creativiteit en muzische vorming. Aangezien we slechts vier weken op Hsa Thoo Lei konden doorbrengen, moesten we echt gaan inspelen op de specifieke beginsituatie van de leerkrachten en leerlingen. De leervraag doelt naar een ontwerpend onderzoek.

2. LITERATUURSTUDIE EN ONDERZOEKSVRAAG

2.1 LITERATUURSTUDIE

Zoals eerder vermeld, is onze bachelorproef tot stand gekomen vanuit observaties in Thailand zelf. We kregen aanvankelijk een ruimere onderzoeksvraag voorgeschoteld: 'Hoe kan ik de creativiteit verhogen in art classes?' Onze bachelorproef draaide dus van in het begin rond twee grote thema's: muzische vorming en creativiteit. Om onze literatuurstudie zo beknopt mogelijk te houden, beschrijven we hier enkel de belangrijkste inzichten.

2.1.1 *Muzische vorming*

Op vlak van muzische vorming hadden we al heel wat baggage meegekregen vanuit de opleiding. Daarom zijn we gestart met het raadplegen van onze cursus 'Didactiek muzische vorming en lichamelijk opvoeding' (Brys, Dnoub en Van Cromphaut, 2017-2018). Hieruit haalden we meer informatie rond de muzische doelstellingen, het uitgangspunt van muzische vorming en de opbouw van een les muzische vorming.

2.1.1.1 *Muzische doelstellingen*

Gelinkt aan onze praktijkvraag en onze onderzoekscontext zijn onder meer de muzische doelstellingen van groot belang.

- **Muzische grondhouding:** Ik sta open voor het kunstzinnige. Ik durf verbeelden en creatief vormgeven.
- **Muzische geletterdheid:** Ik ben me bewust van de eigenheid van beeld, muziek, dans en drama. Ik kan muzisch uitdrukken wat in me leeft.
- **Muzische vaardigheden:** Ik beschik over voldoende technische en instrumentele kennis en vaardigheid om me creatief en kunstzinnig te uiten.

2.1.1.2 *Het uitgangspunt van muzische vorming*

Muzische vorming vertrekt vanuit een mensvisie. Deze mensvisie stelt de harmonische ontplooiing van de totale persoon voorop waarbij aandacht wordt besteed aan het ontwikkelen van hoofd, hart en handen.

Muzische vorming voegt iets unieks toe aan de ontwikkeling van het kind, vandaar dat we kinderen moeten benaderen als unieke mensen die zichzelf kunnen zijn. Zoals de opvoeding in het algemeen, draagt muzische vorming bij tot de ervaring van verbondenheid.

Als leerkracht streef je een aantal doelen na op gebied van muzische vorming. Hierbij zorg je voor een evenwicht tussen scholing en een muzische grondhouding. Ook beschouwen en creëren krijgen een zeer belangrijke plaats in het muzisch proces.

2.1.1.3 De opbouw van een les muzische vorming

Oriëntatie

In de oriëntatie is het belangrijk om je leerlingen warm te maken voor je les en ze al een idee te geven waarover de les zal gaan. Je zorgt dus voor een opstart die motiveert. In deze fase is het belangrijk dat de kinderen al kunnen observeren.

Instructie

In de instructie ga je de doelen verkennen. De verkennende opdrachten kunnen van technische aard zijn, maar kunnen ook het doel hebben zich in te leven, te experimenteren of te gaan beschouwen.

Verwerking

In de verwerking ga je de doelen verdiepen aan de hand van verdere opdrachten. Je biedt de kinderen extra oefenkansen. Daarnaast geef je hen een eindopdracht, eventueel verbonden met een toonmoment.

Afronding

Hier ga je feedback geven. Dat kan je doen op basis van de toonmomenten, maar het is steeds belangrijk dat je proces én product bespreekt. Ook de organisatorische afronding (opruimen, kunstwerk een plaatsje geven...) wordt in deze fase gedaan.

2.1.1.4 Werkvormen

Aangezien Eva en ik allebei meer werkvormen wilden leren kennen, hebben we nog tal van andere bronnen geraadpleegd. Veel bronnen kwamen duidelijk overeen met wat we in de opleiding geleerd hebben, maar er was één bron bij die ons toch wat vernieuwende elementen bijbracht (De Bode en Nijman, 2014). Aangezien het niet zinvol is om hieronder een opsomming te maken van een aantal vernieuwende werkvormen, houden we dit boek in ons achterhoofd om in ons verdere proces in te zetten.

2.1.2 Creativiteit

2.1.2.1 In de stemming brengen

Om tot een goede muzische les te komen, moet je je leerlingen in de stemming brengen. Aangezien wij in de opleiding vooral gefocust hebben op muzische vorming, wilden wij ook weten hoe je je leerlingen specifiek op creatief vlak in de stemming brengt. De scheidingslijn is weliswaar zeer vaag, omdat creativiteit net een onderdeel is van muzische vorming. Wat ons daarnaast opviel, is dat durf en een muzisch klasklimaat een zeer grote rol in spelen in de creativiteit van kinderen. De vereisten (Djapo, 2016) om kinderen in een creatieve stemming te brengen en methodes om die vereisten te bereiken zijn terug te vinden in onze mindmap (zie bijlage 1).

2.1.2.2 Creatief denken

Bij het analyseren van verschillende bronnen ontdekten we vier deelvaardigheden: onderzoekend denken, gericht denken, kritisch denken en flexibel denken (Djapo, 2016). In diezelfde methode vonden we heel wat werkvormen terug die de deelvaardigheden kunnen stimuleren en net daar vonden we een link met het eerste thema. Elke deelvaardigheid bleek onderdeel te zijn van de creativiteit binnen de uitingsvorm kunst en cultuur of met andere woorden: muzische vorming.

2.2 ONDERZOEKSVRAAG

Om de bedoeling van mijn bachelorproef toe te lichten, schets ik wat de precieze nood was op Hsa Thoo Lei en geef ik weer hoe mijn onderzoeksvraag tot stand is gekomen.

Vanuit mijn onderwijskundige achtergrond vind ik het belangrijk dat alle leerlingen hun talenten kunnen ontwikkelen, omdat ook dat deel is van de ontwikkeling van de totale persoon. Ik heb echter gemerkt dat er weinig kennis is bij de leerkrachten en hier bijgevolg niet aan gewerkt wordt. Vervolgens zag ik ook dat de groepscultuur ervoor zorgt dat alle leerlingen hetzelfde doen. Dat resulteert in weinig durf, muzisch uiten, creatief te werk gaan en zich uitdrukken.

Aangezien elk onderzoek gericht is op de toekomst, brengt het natuurlijk weinig op om enkel de creativiteit van de leerlingen te stimuleren wanneer we na enkele weken al terug moesten vertrekken. Daarom vond ik het van groot belang dat ik de muzische grondhouding van de leerkrachten versterkte. Anderzijds voelde ik aan dat de belangen van de leerkrachten vooral in het plezier maken en genieten zat.

Tijdens mijn stageperiode op Hsa Thoo Lei bracht ik het grootste deel van de tijd door in de eerste drie jaren van het basisonderwijs. Aangezien we niet alleen deze vijf leerkrachten wilden versterken, maar alle leerkrachten op de school, bleef mijn onderzoeksvraag eerder ruim. Tijdens het verzamelen van gegevens zette ik vooral in op deze vijf leerkrachten, omdat we het dichtst bij hen stonden.

De leerkrachten vroegen zelf vooral naar versterking in hun 'art classes'. Daarom is beeld een vast onderdeel van de onderzoeksvraag. Aangezien mijn eigen talent bij dans ligt, heb ik ervoor gekozen om daar ook dansexpressie bij te nemen. Eva focuste zich op haar talent, namelijk muziek.

Vanuit al mijn bevindingen, observaties en bovenstaande redeneringen, heb ik ervoor gekozen om mijn onderzoeksvraag als volgt te concretiseren: 'Hoe kan ik ervoor zorgen dat de leerkrachten van Hsa Thoo Lei naar de toekomst toe muzisch en bijgevolg creatief te werk gaan binnen bewegingsexpressie, muziek en beeld?'

Om dit onderzoek goed te kunnen voeren, stelde ik al enkele richtvragen op om zo een richtlijn te kunnen vormen naar het verdere verloop van mijn project.

- Wat is de beginsituatie op muzisch en creatief vlak van leerkrachten en leerlingen? Hieronder vallen vragen zoals: wat doen ze al, welke mogelijkheden zijn er, welke moeilijkheden ervaren beide partijen, welke bouwstenen en muzische aspecten worden veel gebruikt en welke weinig, wat is het niveau van de leerlingen, welke achtergrond hebben de leerkrachten al...
- Voelen de leerkrachten zich comfortabel in elk muzisch domein? Hoe kunnen we er eventueel voor zorgen dat de leerkrachten zich goed voelen om beeld, bewegingsexpressie en muziek te geven?
- Wat motiveert de leerkrachten en kunnen we gebruiken om de wil om bij te leren over de muzische domeinen beeld, bewegingsexpressie en muziek te vergroten? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de motivatie vastgehouden wordt zodat de leerkrachten ook in de toekomst creativiteit in hun lessen inbedden?
- Welke barrières ervaren de leerkrachten zelf naar het aspect creativiteit? Hoe kunnen we die overkomen? Welke barrières ervaren de leerlingen?
- Hoe kijken de leerkrachten naar een muzische vorming?
- ...

3. PLANNEN

Aangezien mijn bachelorproef grotendeels in het buitenland moest worden uitgewerkt, ligt mijn planning een beetje anders dan de standaard planning. In bijlage 2 vindt u mijn specifieke planning.

4. METHODE- EN DATAVERZAMELING

4.1 ONDERZOEKSCONTEXT

Het onderzoek vond plaats op Hsa Thoo Lei, onze stageschool in Thailand. Dit is een school voor Birmese kinderen. Deze kinderen hebben geen toegang tot onderwijs in Myanmar en komen bijgevolg naar Hsa Thoo Lei. Een groot deel van de leerlingen woont in de 'dormitories' nabij de school. Rondom de school is er veel armoede. Achter het schoolgebouw is er een open plek waarop heel wat kinderen met een migratieachtergrond wonen. Zij wonen daar echter heel armtierig.

Daarnaast heeft de school weinig tot geen didactische middelen. De directeur streeft naar een goede toekomst met meer middelen en beter opgeleide leerkrachten.

Om nog een breder zicht te krijgen op de onderzoekscontext, voegde ik een beginsituatieanalyse van de school en de verschillende klassen toe in bijlage 3.

4.2 PARTICIPANTEN

Er namen heel wat mensen deel aan ons onderzoek. We ondervraagden vijf leerkrachten, allemaal tussen de 18 en 25 jaar. Zij gaven les in het eerste, tweede en derde jaar. Dit waren allemaal Birmese vrouwen die zelf ook op deze school hebben gezeten.

Daarnaast namen de leerlingen uit onze stageklassen deel aan ons onderzoek. De kinderen die we observeerden waren tussen de 5 en 15 jaar, waarvan ongeveer de helft meisjes en de helft jongens. Al deze kinderen komen vanuit dezelfde socio-economische achtergrond.

We bevroegen Vlaamse leerkrachten, docenten aan onze Arteveldehogeschool en organisaties die workshops geven over muzisch onderwijs. Via hen verzamelden we heel wat informatie. De bevroegde docenten waren allemaal docenten muzische vorming.

4.3 MATERIAAL

We gebruikten een vragenlijst (zie bijlage 4) om de leerkrachten van de drie klassen te bevragen.

Anderzijds hebben we heel wat lessen dansexpressie, beeld en muziek opgezet om de beginsituatie en bijhorende uitdagingen verder te onderzoeken. Tijdens die lessen noteerden we onze observaties. De lessen en de bijhorende observatiegegevens zijn te vinden in bijlage 5 en op mijn website (<https://mandyvanelsuwege.wixsite.com/bachelorproef-mve>).

Daarnaast gebruikten we boeken die ons methoden aanreikten om creatiever aan de slag te gaan in de klas.

Om vervolgens meer informatie te krijgen over de visie van de leerkrachten en de oudste leerlingen van de school, gebruikten we een placemat (zie bijlage 6).

Tenslotte gingen we ook in gesprek met mensen die ons meer informatie konden geven (organisaties, docenten,...).

4.4 PROCEDURE

De eerste keer dat ik de innovatiecyclus doorliep, deed ik verschillende onderzoeken.

Ik nam allereerst een enquête af bij de leerkrachten van de eerste, tweede en derde graad. Zo probeerde ik antwoorden te vinden op enkele vragen die ik mezelf nog stelde in de richtfase. Op deze manier kon ik achterhalen waar de leerkrachten écht nood aan hadden, wat hun zorgen waren en hoe zij wilden dat ik hen hierbij hielp. De enquêtes werden door een van ons afgenomen tijdens onze derde lesweek op de school, terwijl de andere aan het lesgeven was. Zo konden de gegevens nog verwerkt worden voor de teacher training gegeven werd.

Aangezien ik geen ervaring had met het geven van bijscholingen, bevraagde ik vervolgens ook organisaties en leerkrachten die hierin gespecialiseerd zijn.

Ik deed tenslotte heel wat observaties. Dit gebeurde doorheen de lessen. Aangezien we aan co-teaching deden, ging dit zeer vlot. Die observaties verzamelden we in één document.

De tweede innovatiecyclus startte tijdens de teacher training. Daarin toetste ik nog eens wat volgens de participanten het doel is van muzische vorming. Hiervoor werd de werkvorm 'placemat' gebruikt. Daarnaast zag ik na het bestuderen van de enquêtes dat er meer nodig was dan een teacher training. Om aan alle noden te kunnen voldoen, maakten we een handleiding (zie website - <https://mandyvanelsuwege.wixsite.com/bachelorproef-mve>).

5. RESULTATEN

5.1 ENQUÊTE

Op de vraag 'I like teaching art, music and/or dance.' antwoordden drie van de vijf leerkrachten dat ze graag beeld en muziek geven. Twee van de vijf leerkrachten geven graag bewegingsexpressie. Op de volgende vraag 'My talents are art, music and/or dance.' antwoordden drie van de vijf leerkrachten dat hun talent bij beeld ligt en twee van de vijf leerkrachten dat hun talent bij muziek en dans ligt.

Vervolgens bevroegden we ook welke muzische vakken ze al gaven dit schooljaar. (Het schooljaar was bijna voorbij.) Alle leerkrachten gaven dit schooljaar het vak beeld. Ook vier van de vijf leerkrachten gaven muziek en drie van de vijf leerkrachten dans. We vroegen hen wat ze in die lessen al gedaan hadden. Dit was vooral de basis zoals iets natekenen, een lied zingen of een Karendans aanleren.

Op de volgende vraag 'Art, dance and music classes are difficult to teach because...' antwoordden twee van de vijf leerkrachten dat ze het moeilijk hebben om de controle over de klas te behouden tijdens muzische lessen en dat er onvoldoende materiaal aanwezig is op school om muzische lessen te geven. Vervolgens vinden drie van de vijf leerkrachten dat ze te weinig creativiteit hebben om muzische lessen te geven. Als laatste vindt één leerkracht op vijf het moeilijk om de kinderen te motiveren en de juiste uitleg te geven. Daarnaast vindt een leerkracht het ook moeilijk om haar muzische lessen binnen het curriculum te laten vallen.

Op de vraag 'What do you do with the creations of the children' antwoordden vier op vijf leerkrachten dat ze deze eerst klassikaal bespreken en nadien de creaties ophangen in de klas. Eén van die vijf leerkrachten neemt een foto of maakt een video van de creaties/dans/lied. Eén van de leerkrachten laat de leerlingen na de bespreking hun creatie mee naar huis nemen. Verder laat ook één van de vijf leerkrachten (een leerkracht die de creaties soms ook bespreekt) de creaties ophangen zonder deze te bespreken of te bekijken.

Vervolgens stelden we hen de volgende vraag 'What do you think of our art classes?' Hierbij konden ze verschillende adjectieven aanduiden die ze linkten aan onze lessen beeld, muziek en dansexpressie. Alle leerkrachten vonden onze beeldlessen creatief. Eén leerkracht vond onze beeldlessen leuk, origineel, motiverend en een goed voorbeeld. Ook vonden drie leerkrachten van de vijf onze beeldlessen leerrijk. Daarnaast vonden drie van de vijf leerkrachten onze muzieklessen creatief. Twee van de vijf leerkrachten vonden de muzieklessen leuk. Eén van de vijf leerkrachten vond onze muzieklessen een goed voorbeeld. Als laatste vonden drie van de vijf leerkrachten onze danslessen creatief en een goed voorbeeld. Twee van vijf leerkrachten vonden de lessen dansexpressie leuk en één van de vijf leerkrachten vond de danslessen origineel, maar chaotisch.

Op de laatste vraag 'How can the art classes be improved?' antwoordden alle leerkrachten graag een bijscholing te hebben over muzische lessen. Ook zouden twee leerkrachten graag meer ideeën, technieken en oefeningen krijgen voor muzische lessen. Daarnaast zouden ook twee van vijf leerkrachten graag een teacher training volgen die specifiek gaat over creativiteit. Verder is er één leerkracht die graag tips, lesvoorbereidingen, beeldmateriaal en een voorbeeld van een kunstwerk krijgt.

5.2 OBSERVATIEGEGEVENS

We observeerden de leerlingen tijdens de lessen muzische vorming. Dit om het niveau in te schatten zodat we hier op kunnen inspelen op onze teacher training en in onze handleiding.

Uit observaties van de lessen beeld kwamen volgende gegevens naar boven:

- De kleuren zijn gekend bij de leerlingen en ze begrijpen deze ook in het Engels.
- De leerlingen kunnen zeer goed natekenen wat aan het bord staat, maar kunnen moeilijk vertrekken vanuit hun eigen fantasie en creativiteit.
- Leerlingen die naast elkaar zaten, maakten vaak dezelfde of zeer gelijkaardige creaties als hun burens.
- De taalbarrière was groot wat vaak voor verwarring zorgde tijdens de uitleg van deze lessen.
- Veel kinderen hadden het over het algemeen zeer moeilijk met de opdrachten die ze kregen tijdens de lessen beeld. Zo'n opdrachten kregen ze voordien nooit. Het was dus een heuse aanpassing om onze instructies te volgen.
- Wanneer we vroegen om kenmerken uit een werk te halen, bleek dit een zeer moeilijke opdracht. Ook toen er op het einde van de les werd gevraagd naar de verschillende kenmerken konden de leerlingen hier met moeite een antwoord op geven.
- Tijdens sommige beeldlessen moesten de leerlingen samenwerken. De vele verbaasde gezichten maakten duidelijk dat dit voor hen een aanpassing was omdat ze gewoon zijn om alle opdrachten alleen te maken.
- Het resultaat van een creatie is zeer belangrijk voor de leerlingen. Ze kwamen vaak naar een van ons om hun resultaat te tonen. Wij gaven hen complimenten over hun werken en toeverden daarmee een glimlach op hun gezicht. Wanneer de huidige juf van de klas rond ging en zag dat het bij een van de kinderen niet goed lukte, werd die heel kwaad. Dat uitte zich vaak in woorden, maar ook soms in daden. Zo sloeg één van de leerkrachten met een stok op het bord en zelfs soms op de kinderen.

Uit observaties van de lessen muziek kwamen volgende gegevens naar boven:

- De leerlingen konden zeer goed ritmes naklappen.
- Een ritme slaan lukte, maar het bleef moeilijk om niet te versnellen.
- Zelf een ritme maken ging heel moeizaam. Er was veel schaamte en weinig creativiteit die boven kwam om zelf iets te creëren. Toch was er veel enthousiasme.
- Tijdens de lessen muziek was er altijd zeer veel schaamte aanwezig. Zo was het moeilijk om leerlingen uit hun schulp te laten komen tijdens deze lessen. Ze lachten met elkaar en kwamen niet altijd tot het volbrengen van de opdracht.
- Een lied aanleren ging zeer moeizaam. Dit was niet te wijten aan een gebrek aan enthousiasme of talent, maar aan het niveau Engels. De leerlingen, zelfs in de hoogste graden, konden het Engels moeilijk verstaan. Het lezen van Engelse woorden ging goed in de hogere graden, maar bijna niet in de laagste. De liederen werden dus aangeleerd door het herkennen van klanken en het nazingen ervan. Met als gevolg dat er veel herhaald moest worden en dat dit heel traag vooruit ging.

Uit observaties van de lessen dansexpressie kwamen volgende gegevens naar boven:

- De kinderen kunnen bewegingen goed nabootsen en pikken een dans snel op.
- De schaamte kwam ook hier naar boven, maar eerder bij de oudere leerlingen. De leerlingen van de eerste en tweede graad hadden weinig schaamte.
- Er was altijd veel enthousiasme tijdens de lessen dans.
- Het merendeel van de kinderen heeft een goed gevoel voor ritme.
- Ook tijdens deze lessen was er een grote taalbarrière die ervoor zorgde dat de leerlingen de opdrachten niet altijd goed begrepen.
- Er werd veel gelachen met elkaar, soms zelfs uitlachen, wanneer men in kleinere groepen moest dansen. Wanneer dit in grote groep gebeurde, kwam dit minder voor.

5.3 DESKUNDIGEN

Nadat we bovenstaande resultaten analyseerden, merkten we dat we nog te weinig baggage hadden om een bijscholing te geven en een handleiding te maken. Daarom beslisten we nog een bijkomend onderzoek te voeren. We vroegen, via een oproep op Facebook, leerkrachten in het werkveld welke workshops en/of bijscholingen zij volgden waarbij ze een goede ervaring hadden. Via deze weg kregen we enkele organisaties aangeraden. Na analyse en enkele zelf gevonden organisaties, namen we contact op met deze die het beste aansloten bij onze noden. We mailden hen met de vraag of zij adviezen en tips hadden in verband met onze teacher training. Niet alle organisaties die we contacteerden, antwoordden op onze vraag. We kregen wel volgende resultaten:

De organisatie 'Amuzeer' raadde aan om een actieve workshop te geven. Hun reden: Als je iets doet, onthoud je het beter. Verder gaven ze mee om met enkele kapstokken te werken en de theorie kort en bondig te houden. Als laatste gaven ze de tip om het begrip muzische integratie te verduidelijken wanneer dit nog niet gekend zou zijn.

De organisatie 'Vonk en visie' gaf ons de tip om de boeken van Karin de Galan in te kijken. In deze boeken vonden we tips over hoe je een bijscholing moet aanpakken. Karin de Galan werkt met zeven stappen:

1. Kijk naar de praktijk van je deelnemers
2. Kies je focus (onderdelen die ertoe doen)
3. Verleid de deelnemers tot leren (confronteren, reflecteren en introduceren)
4. Geef de deelnemers houvast (waarom en hoe)
5. Laat de deelnemers stap voor stap oefenen (weten, snappen, kunnen en doen)
6. Maak de groep veilig
7. Zet je professionele liefde aan

De organisatie 'Musica' gaf ons een link naar hun website waar we lesmappen konden kopen. Hier zijn we niet op ingegaan omwille van de kostprijs.

Ook bevraagden we verschillende docenten muzische vorming aan onze Arteveldehogeschool die deskundigen zijn binnen hun eigen vakgebied en creatief denken. De docenten raadden allemaal aan om technieken te gebruiken die het creatief denken bevorderen. We kregen verschillende bronnen doorgemailed, waaronder tijdschriften, boeken, PowerPoints en websites. Uit deze bronnen haalden we verschillende technieken om de creativiteit te verhogen. Ook haalden we uit de aangereikte bronnen muzische ideeën die we deelden met de leerkrachten in Thailand.

5.4 PLACEMAT

Op basis van bovenstaande gegevens werkten we een teacher training uit. Deze training werd gevolgd door de leerkrachten van de eerste, tweede en derde graad, maar ook door de leerlingen van de elfde graad en twee leerkrachten van de kleuterschool. Omdat we een handleiding maakten voor de hele school, leek het ons interessant om ook iedereen die de teacher training bijwoonde te bevragen omtrent hun visie op het doel van muzische lessen. Hiervoor maakten we gebruik van een placemat. We verdeelden de groep in kleinere groepjes van vier leerlingen en stelden hen de vraag waarom het geven van muziek, beeld en dansexpressie voor hen belangrijk lijkt. De resultaten hiervan waren:

- Muziek, dans en beeld geven ons vriendschap.
- Muziek maakt ons gelukkig.
- Beeld is belangrijk, omdat we dingen kunnen maken.
- Dansen is belangrijk, omdat je lichaam beweging nodig heeft om gezond te blijven.
- Muzische vorming is belangrijk voor wanneer de leerlingen zich vervelen in de klas. Het is een instrument om te gebruiken wanneer de lessen te saai zijn.

5.5 INVLOED OP DE ONDERZOEKSVRAAG

De laatste vraag uit de enquête geeft een antwoord op mijn onderzoeksvraag (Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de leerkrachten van Hsa Thoo Lei naar de toekomst toe muzisch en bijgevolg creatiever te werk gaan binnen bewegingsexpressie, muziek en beeld?). De observatiegegevens geven ons geen rechtstreeks antwoord op onze onderzoeksvraag, maar brengen ons wel tot enkele inzichten die onze onderzoeksvraag gevormd heeft én vormden een uitgebreide onderzoekscontext. Daarnaast gaven de experts ook veel antwoorden die ons verder konden helpen bij de uitwerking van het ontwerp.

Het viel op dat de studenten uit de elfde graad het muzisch kunnen uiten en de groepssfeer belangrijke redenen vonden om muzische vorming te krijgen. De leerkrachten daarentegen vonden muzische ontwikkeling vooral belangrijk opdat leerlingen niet in slaap vallen tijdens de lessen. Zij zien dit eerder als middel. Dit onderzoek gaf geen antwoord op mijn onderzoeksvraag, maar wel een duidelijk beeld over de visie van de leerkrachten. Dat hielp ons verder bij het uitschrijven van ons ontwerp voor de school.

6. RAPPORTEREN EN PRESENTEREN

6.1 DISCUSSIE

Uit de resultaten van de enquête en de observatiegegevens kunnen we afleiden dat er nood is aan creativiteitsverhoging bij zowel leerlingen als leerkrachten. Er is nood aan creativiteitstechnieken die we in 'Methode creatief denken: een denk- en werkwijze voor het basisonderwijs' (Djapo, 2016) vonden. Daarnaast wilden de leerkrachten ideeën en tips voor het onderwijzen van muzische vakken. Deze linkten we onder andere aan onze cursus 'Didactiek muzische vorming en lichamelijke opvoeding' (Brys, Dnoub en Van Cromphaut, 2017-2018).

De muzische doelstellingen en het uitgangspunt van muzische vorming (Brys, Dnoub en Van Cromphaut, 2017-2018) linkten we aan de observatiegegevens en de gegevens die we uit de placemat haalden. Er is duidelijk een nood aan een vernieuwde muzische visie bij de leerkrachten. Doordat we de innovatiecyclus tweemaal doorlopen hebben, is de literatuurstudie niet helemaal van toepassing bij de tweede cyclus. Hiervoor hebben we beroep gedaan op nieuwe bronnen.

6.2 CONCLUSIE

Uit de resultaten van de enquêtes kunnen we concluderen dat:

- er nood is aan educatie rond muziek, beeld en dansexpressie, maar niet aan drama. Hier is gewoonweg nog geen vraag naar.
- de leerkrachten de werken bespreken van de leerlingen en deze ophangen in de klas.
- de leerkrachten onze lessen creatief vonden, maar de lessen beeld vooral educatief.
- de muzische domeinen waarin de leerkrachten zich het meest gesterkt voelen, het meest worden gegeven.
- de leerkrachten het moeilijk vinden om muzische vorming te geven. Volgende redenen werden het vaakst geantwoord:
 - te weinig creativiteit,
 - klasmanagement,
 - te weinig materialen.

Uit de resultaten van de observaties kunnen we concluderen dat:

- de leerlingen sterk zijn in het natekenen, maar de eigen creativiteit nog niet tot uiting komt.
- het beschouwen van kunstwerken moeilijk ligt, omdat dit voordien nooit gebeurd is.
- het resultaat het belangrijkste is en niet het proces. De leerkrachten hameren hierop en wanneer het kind niet tot het gewenste resultaat komt, de leerkrachten hierop negatief reageren (stok). Daaruit blijkt dat het creëren van een muzische, veilige omgeving zeer belangrijk is. Wanneer wij hen deze omgeving wel gaven, bloeiden ze helemaal open.
- de leerlingen gevoel voor ritme hebben, maar het zelf creëren van een ritmisch stuk niet alleen lukt.
- de leerlingen veel schaamte kennen bij het opvoeren van een stuk (muziek en dans). Daarnaast wordt er ook veel gelachen met elkaar in de negatieve zin.

Uit de resultaten van de deskundigen kunnen we concluderen dat:

- het belangrijk is om actieve workshops te geven.
- een focus kiezen, werken met kapstokken en een veilige sfeer creëren belangrijk is.
- het gebruik van verschillende technieken van creatief denken effectief zijn.

Eindconclusie

De leerkrachten hebben nood aan meer kennis en vaardigheden. Deze nood beantwoordden wij door een teacher training te geven, gefocust op de vaardigheden. Daarnaast leek het ons, op lange termijn, de beste oplossing om ook een handleiding te ontwerpen waarin de kennis en vaardigheden zitten, zodat ze in de toekomst kunnen raadplegen.

Voorstellen vervolgonderzoek

Op basis hiervan raad ik volgend vervolgonderzoek aan voor de studenten die volgend jaar naar Hsa Thoo Lei gaan:

- 'Welk effect heeft de teacher training en de handleiding gehad op de muzische lessen in grade 1, 2 en 3 op Hsa Thoo Lei?'
- 'Hoe kunnen we de leerkrachten verder versterken bij het geven van de muzische lessen?'

Wanneer bovenstaande onderzoeken gevoerd zijn, lijkt het mij ook interessant om een onderzoek te voeren rond het bevorderen van lessen drama.

7. REFLECTIE

7.1 REFLECTIE OP MIJN PROCES

Het uitwerken van mijn bachelorproef verliep niet zonder slag of stoot. Enerzijds stond ik onder enorme tijdsdruk. Ik was slechts vier weken op de school aanwezig en moest ervoor zorgen dat ik mijn onderzoek op die tijd grotendeels had uitgewerkt. Anderzijds leerde ik hoe ik met een onderzoeksvraag aan de slag kon gaan. Ik heb dan ook een heel proces doorgemaakt op vlak van een onderzoekende houding en heb hier ook enorm veel bijgeleerd.

Ik ben om te beginnen een zeer gedreven persoon. Iets op het laatste moment uitwerken, ligt dan ook niet in mijn aard. Ik ben enorm nieuwsgierig en aangezien het onderwerp van mijn bachelorproef mij heel erg interesseerde, was ik niet te houden. Ik had relatief weinig informatie voor ik richting Thailand vertrok. Toch wou ik al een literatuurstudie voeren en mijn tijd vooraf benutten om enkele bronnen kritisch te gaan selecteren. Er is dan ook heel wat tijd gekropen in het bekijken van deze bronnen. Naarmate mijn proces vorderde, veranderde dit natuurlijk niet. Na de literatuurstudie werden nog extra bronnen aangeraden door deskundigen en ging ik nog verder onderzoeken op basis van de verzamelde gegevens.

Zoals u merkt ben ik kritisch naar bronnen toe. Ik ben daarnaast ook heel kritisch naar mijn eigen werk. Ik wil alles zo goed mogelijk doen waardoor persoonlijke groei en precisie voorop staan. Ik wou echter dat ik meer tijd had gehad in Thailand zodat ik nog meer onderzoek kon doen en ook de groei van de leerlingen kon gaan bekijken. De leerlingen zijn natuurlijk al een stap verder geraakt, maar eens alles vlotter begon te gaan, moesten we al vertrekken. Ik wou met andere woorden meer diepgang bereiken door nog kritischer en nog nauwkeuriger te gaan werken, maar door de tijdsdruk was dit niet mogelijk. Ik heb anderzijds wel het gevoel dat ik veel gerealiseerd heb op die korte periode. Hopelijk plukken de leerlingen vanaf 1 juli hiervan de vruchten.

Om dat te kunnen neerzetten, was het belangrijk om niet onmiddellijk te oordelen. Aangezien ik graag wil dat alles goed vooruit gaat, was dit niet een van mijn sterkste punten. Doordat mijn bachelorproef een deel gemeenschappelijk was, moest ik regelmatig wachten om verder te werken. Om ervoor te zorgen dat ik niet in mijn eigen valkuilen trapte, bleef ik doorheen ons proces regelmatig aftoetsen en controleren of onze opvattingen nog klopten. Dit deed ik bijvoorbeeld door elke les te observeren en dat vier weken lang, of door tijdens ons eerste ontwerp af te toetsen of onze ideeën nog konden worden bijgestuurd. Onze veronderstellingen die we voor vertrek hadden, veranderden dan ook heel wat.

We zijn hierdoor een paar keer van perspectief gewisseld tijdens meerdere fases van het proces. Eerst wou ik in de 'art classes' met recyclagemateriaal werken, maar door observaties merkten we dat dit niet heel erg aansloot bij de vraag van de leerkrachten. Daarna wou ik de leerlingen versterken op vlak van beeld, muziek en dansexpressie. Ik realiseerde me al heel snel dat we na vier weken moesten vertrekken en we de leerlingen verder zouden krijgen als we de leerkrachten zelf gingen versterken. Zoals u ziet, konden we niet van perspectief gewisseld zijn, als we de cultuur van de leerkrachten en leerlingen niet begrepen. Door te luisteren en veel vragen te stellen, met andere woorden oprecht geïnteresseerd te zijn in de mensen waarmee je te maken hebt, besef je al snel dat je de Westerse niet kan vergelijken met de Birmese cultuur. Doorheen ons proces was het dan ook belangrijk om ons in te leven in de cultuur en onze eigen veronderstellingen niet als aannames te zien.

Door die veranderende perspectieven, heb ik een aantal keer afstand moeten nemen van mijn routines. Zo veranderden we regelmatig iets. Na de eerste week lesgeven, pasten we ons lessenrooster aan waardoor ook de planning van onze bachelorproef veranderde. Daarnaast heb ik ook afstand moeten nemen van mijn dagdagelijkse routines waardoor ik helemaal ondergedompeld werd in de omringende cultuur van de school. Al verliep dat niet zonder de nodige twijfels. Voor ik naar Thailand vertrok, kreeg ik namelijk cold feet. Ik ben het gewoon om alles goed in te plannen en de veranderende situatie zou ervoor zorgen dat ik dit niet meer onder controle zou hebben. Ik wist dan ook niet wat mij allemaal te wachten stond en in hoeverre het uitwerken van de bachelorproef ging lukken.

Gelukkig stond ik niet alleen voor al deze uitdagingen! Eva en ik hebben heel wat uitdagingen met ons tweeën getrotseerd. De samenwerking verliep niet altijd even vlot. We twijfelden regelmatig aan elkaar, omdat we elkaar op voorhand nog niet kenden. Het vertrouwen moest nog groeien en de tijdsdruk deed daar geen deugd aan. Dat zorgde voor heel wat frustraties. Toch stuurde ik steeds zo snel mogelijk alle ontwikkelingen door en hield ik haar op de hoogte van waar ik mee bezig was. In het algemeen konden we goed communiceren over dit gevoel. We vonden steeds een oplossing en het samenwerken lukte uiteindelijk steeds beter. Zo hebben we ook samen een mooi resultaat kunnen neerzetten waarin we beiden ons aandeel hebben. Het delen naar Hsa Thoo Lei toe ging vlotter. We stonden elke dag in direct contact met de leerkrachten en konden hen snel inlichten over alle nieuwe inzichten. Via onze contactpersoon hield ik de school op de hoogte van deze ontwikkelingen, ook na ons vertrek.

7.2 REFLECTIE OP MIJN PRODUCT

Het product omvat verschillende elementen. Onder deze term vallen enerzijds onze ontwerpen, maar anderzijds ook de uitwerking op papier. Ik ben dan ook heel tevreden over wat ik na dit proces kon neerzetten.

Allereerst ontwierpen we de teacher training. Doorheen de training merkten we dat de onderdelen die we gekozen hebben, aansloten bij de vragen en noden van de leerkrachten. We hadden me andere woorden een goede analyse achter de rug waardoor we een goed ontwerp konden neerzetten. Door de theorie telkens aan een actieve werkvorm te koppelen, heb ik ook het gevoel dat zij hier heel wat van onthouden hebben. Ze waren dan ook heel enthousiast en keken na de eerste dag onmiddellijk uit naar het tweede deel. Wanneer ik de leerkrachten achteraf sprak, bedankten ze ons voortdurend. Ze konden bijna niet wachten op ons tweede ontwerp, de handleiding.

De handleiding is natuurlijk heel wat uitgebreider dan de teacher training. We zorgden ervoor dat er een goede afwisseling is tussen theorie en praktijk. Ik ben dan ook heel trots op onze handleiding. Dankzij verschillende methodes van dataverzameling heb ik een betrouwbare analyse kunnen maken en op basis daarvan de producten kunnen neerzetten. Wanneer we enkel de enquête gebruikt zouden hebben, zonder observaties, dan was dit niet betrouwbaar geweest. De leerkrachten begrepen de vragen namelijk niet altijd even goed en bij sommige antwoorden leken ze ons vooral het gewenste antwoord te willen geven. Onze uitwerking biedt heel wat leerkansen voor de leerkrachten, maar dankzij de leerkrachten ook voor de leerlingen van grade 1, 2 en 3. Ik heb dan ook het gevoel dat de leerkrachten hier écht iets aan hebben en dat dit een waardevol instrument is waarmee ze aan de slag kunnen gaan. De handleiding is dan ook een antwoord op alle vragen en moeilijkheden die de leerkrachten hadden.

Naast onze ontwerpen is er natuurlijk ook onze uitgeschreven bachelorproef. Ik heb ervoor gekozen om dit op twee manieren te doen. De eerste manier is een website. Zo kan mijn bachelorproef een inspiratie zijn voor anderen of een makkelijk bereikbare bron voor een vervolgonderzoek. De website is dan ook een meer toegankelijke neerzetting in digitale tijden. De tweede manier was het verplichte sjabloon. Mijn uitwerking is gestructureerd en alle onderdelen zijn uitgebreid en duidelijk neergezet. Ik ben daarnaast ook erg tevreden dat ik beide opties heb uitgevoerd. De website heeft ervoor gezorgd dat ik mijn eigen ICT-skills heb kunnen uitbreiden en is dan ook iets waar ik heel trots op ben. Ik ben vervolgens ook tevreden dat ik mijn eigen stijl en talenten heb kunnen inzetten.

Zoals in de reflectie duidelijk wordt, hebben we een invloed gehad op de leerkrachten op Hsa Thoo Lei en naar de toekomst toe dus ook op de leerlingen. We hebben alle actoren laten kennismaken met muzische vorming én met creativiteit. We hebben hen warmgemaakt en hun interesse gewekt om hier ook zelf mee aan de slag te gaan. In mijn ogen is dat namelijk de eerste stap naar persoonlijke groei van elke leerkracht. Hierdoor kunnen ook hun leerlingen persoonlijk gaan groeien. Aangezien onze bachelorproef gefocust is op de toekomst, kies ik er voor om zeker de eerste twee maanden van hun schooljaar, juli en augustus, regelmatig contact te zoeken met deze leerkrachten. Ik wil opvolgen hoe hun proces verloopt en waar we eventueel nog hulp kunnen bieden.

8. LITERATUURLIJST

8.1 BOEKEN

8.1.1 Informatieve boeken op basis van het onderzoek:

Bevan, R. & Wright, T. (2005). *Laat je creativiteit zien: de geheimen van een creatief talent*. Amsterdam: Spectrum

Boeykens, H. & Trekker, S. (z.d.). *Iedereen tekenaar*. Scherpenheuvel-Zichem: Averbode

De Bode, J. & Nijman, L. (2014). *Hoe bedenk je het?!: creatief denken in het basisonderwijs*. Bussum: Coutinho

Serdijn, D. (2003). *Samen kunst kijken: achtergrondinformatie, musea, interessante adressen*. Amsterdam: Het Spectrum

Rust, R. & Van Iersel, S. & De Bruijne, M. (2011). *Lenig denken: technieken voor creatieve denkkraft*. Culemborg: Van Duuren Management

8.1.2 Informatieve boeken voor in het onderwijs:

Brys, E. (2017-2018). *Didactiek muzische vorming en lichamelijke opvoeding*. Gent: Arteveldehogeschool

Denoo, J. (2010). *Amuzementen: muzische momenten met taal*. Leuven: Acco

Djapo (2016). *Methode creatief denken: een denk- en werkwijze voor het basisonderwijs: meer dan 20 lessen en 100 werkvormen*. Z.pl. : Djapo.

Govaert, E. (2016-2017). *Didactische thema's 2*. Gent: Arteveldehogeschool

Maes, A. (2011). *Aan de slag met kleuterdans*. Leuven: Acco

Maes, A. (2013). *Kleuterdans met prentenboeken*. Leuven: Acco

Meersseman, K. (2016-2017). *Taal Expressie Communicatie 1 Muzische domeinen*. Gent: Arteveldehogeschool

Selderslaghs, B. & Van Moorsel, A. & Caluwaerts, S. (2013). *4 je mee?: initiatielessen voor 6-jarigen met cross-overs naar de kunstdisciplines drama, dans, muziek, beeld*. Antwerpen: Garant

Vooijs, L. (2010). *Kinderknutsels: van 6 tot 12 jaar*. Utrecht: Tirion creatief

8.2 WEBSITES

8.2.1 Online boeken/ colofons

De Galan, K. (2015). *Trainen met de methode van Karin de Galan*. Geraadpleegd op 18/02/2019 via https://www.schoolvoortraining.nl/wp-content/uploads/2015/04/Trainen-met-de-methode-van-Karin-de-Galan.pdf?fbclid=IwAR2li0zZwl_zLzeScCfF_y_uqUVdlh-6zJrqOt8OqY5IN_NhXfc3VNLktb0

van der Kooij, D. & van Ophuizen, M. (2011, jun.). *Denk creatief! Creatieve vaardigheden in de onderwijspraktijk*. Geraadpleegd op 8/06/2019 via https://vindingrijk.files.wordpress.com/2016/04/omjs_ereader_creatiefdenken.pdf?fbclid=IwAR1S6pjU7zZFglF81JrmjrG9skRqSf8FS4NNAHsYBzB8Wx4rxNXibMT6fn4

Verzele, G. (2005). *Geen school zonder muze*. Geraadpleegd op 10/02/2019 via https://books.google.co.th/books?id=wLqEpGPkiS0C&pg=PT12&lpg=PT12&dq=verzele+guy+geen+school+zonder+muze&source=bl&ots=ZFyi0lupxm&sig=ACfU3U1f2QcsqcS2e1qkxhn1LL0qs915nA&hl=nl&sa=X&ved=2ahUKEwj_cPQ893gAhWBgl8KHVi7CxAQ6AEwAHoECAQQAQ#v=onepage&q=verzele%20guy%20geen%20school%20zonder%20muze&f=false

8.2.2 Online artikels

Ezerman, W. (2017, jul. 13). *Out of the box of outside the box?*. Geraadpleegd op 8/06/2019 via https://www.focus-lerenenontwikkelen.nl/out-of-the-box-of-outside-the-box/?fbclid=IwAR2j8mHGdYd3kvyhTsfAOHlEkVg_nlsc6uAd_TDy_XPLKen7jMQAsmO4x5Y

Hollyman. (2019). *Paint made from berries & nature*. Geraadpleegd op 29/05/2019 via <https://www.instructables.com/id/Paint-Made-from-Berries-Nature/>

Honeyager, M. (2015, apr. 16). *How to make dyes/ paints from plants*. Geraadpleegd op 29/05/2019 via <https://recyclenation.com/2015/04/how-to-make-dyes-paints-from-plants/>

Infonu. (2016-2019). *Kunst (kunst en cultuur)*. Geraadpleegd op 15/02/2019 via <https://kunst-en-cultuur.infonu.nl/kunst/>

Jufbianca.nl. (2019). *Zelfgemaakte klei: nooit meer keiharde rommel met fabrieksgeur!*. Geraadpleegd op 29/05/2019 via <https://jufbianca.nl/2011/10/zelfgemaakte-klei/>

Pauwels, D. (2015, nov. 20). *13 technieken om snel je creativiteit te stimuleren*. Geraadpleegd op 10/12/2018 via <https://www.demorgen.be/nieuws/13-technieken-om-snel-je-creativiteit-te-stimuleren-ba204a1d/>

PmPaul. (2017-2019). *Piet Mondriaan, pionier van de pure abstracte kunst*. Geraadpleegd op 24/01/2019 via <https://kunst-en-cultuur.infonu.nl/kunst/182851-piet-mondriaan-pionier-van-de-pure-abstracte-kunst.html>

8.2.3 Andere online bronnen

aMUZeer.com. (2018). *Leerkrachten*. Geraadpleegd op 15/02/2019 via <https://www.amuzeer.com/leerkrachten>

Artisnetwork. (2019). *Art techniques and skills*. Geraadpleegd op 30/05/2019 via <https://www.artistsnetwork.com/art-techniques/>

B. & C. & R. & I. & R. & N. (2017-2018). *Muzeem overzicht werkvormen*. Geraadpleegd op 30/05/2019 via <https://muzeem.weebly.com/werkvormen.html>

De Galan, K. (z.d.). *Karin De Galan*. Geraadpleegd op 18/02/2019 via https://www.schoolvoortraining.nl/over-ons/karin-de-galan/?fbclid=IwAR1AQJlmaqP9ZYJw5jGbgA_omC-b6wD66blpJ_JA15MsVhdHi0FHBAAnPLDU

Carline, S. (2011). *Lesson plans for creative dance*. Geraadpleegd op 8/06/2019 via http://users.auth.gr/chatzop/Lesson%20Plans%20for%20Creative%20Dance%20-%20Sally%20Carline.pdf?fbclid=IwAR21u86lAkURSeBY00OLOAK-pKvUSpfXY6y9JkQZ2i9qfYGH0_9LTHmTPtI

Creatiefdenken. (2012-2019). *Brainstormtechnieken*. Geraadpleegd op 8/06/2019 via https://www.creatiefdenken.com/nl/techniek/brainstormtechnieken-overzicht.php?fbclid=IwAR1-3GzXI_IGRDG2plo4xdmZK3cbUagTCUinofzfdy9a5mOtKMi6wq3c5BQ

Doewap. (z.d.). *Muzikale inspiratie voor in de klas*. Geraadpleegd op 30/05/2019 via <http://www.doewap.be/>

GoodPlanet. (2018). *Pimp je speelplaats: (Speel)plaats voor kunst, creativiteit en techniek*. Geraadpleegd op 10/12/2018 via <http://www.pimpjespeelplaats.be/kunst-creativiteit-en-techniek.php>

- https://www.goodplanet.be/pimp-je-speelplaats/docs/2016/Toekomstvisie_kunst.pdf

- https://www.goodplanet.be/pimp-je-speelplaats/docs/2017/05_speelplaats-voor-kunst-creativiteit-techniek.pdf

HAPPINESSISHOMEMADE.NET. (2019). *36 elementary art lessons for kids*. Geraadpleegd op 8/06/2019 via https://www.happinessishomemade.net/36-elementary-art-lessons-for-kids/?fbclid=IwAR39p92cVHhJMXgUym8IzfYSRUxilX6xe_1lqAAoV3kbKz0AzBJv4yWrkJg

Hockney, D. (2005, febr. 15). *Pop art*. Geraadpleegd op 27/01/2019 via <https://static.kunstelo.nl/ckv1/beeldend/popart/popart1.htm>

in1woord. (2006-2019). *Synoniemen zoeken*. geraadpleegd op 8/06/2019 via <https://synoniemen.net/>

Luisten op B2. (2013). *Overzicht van signaalwoorden*. Geraadpleegd op 8/06/2019 via https://www.nt2.nl/documenten/luisteren_op_b2/overzicht_van_signaalwoorden.pdf?fbclid=IwAR26ObpEcNYhPaaQZtFkrGLHs7MMTPCwiynFcxBo2QaK4MCeDbjNB_ni4kl

Mooss vzw. (z.d.). *Workshops*. Geraadpleegd op 15/02/2019 via <http://www.mooss.org/workshops>

Musica. (z.d.). *Aanbod*. Geraadpleegd op 15/02/2019 via <https://www.musica.be/nl/projects>

Mycoted. (s.d.). *Creativity Techniques A to Z*. Geraadpleegd op 10/12/2018 via https://www.mycoted.com/Category:Creativity_Techniques

Oetang. (2019). *Navorming in onderwijs en jeugdwerk om creativiteit en vernieuwing te stimuleren*. Geraadpleegd op 15/02/2019 via <http://oetang.be/vorming/>

Stamsnijder, M. (2005, febr. 15). *Pop art*. Geraadpleegd op 28/02/2019 via:
<https://static.kunstelo.nl/ckv1/beeldend/popart/popart1.htm>

Teaching Ideas. (1998-2015). *Art*. Geraadpleegd op 8/06/2019 via
https://www.teachingideas.co.uk/subjects/art?fbclid=IwAR0PT7vKGxGQnNBSyQAwOzRevMt1MB1y-acIVCN1Zwpz2_aeWDEagrp0bSI

Van de Broek, M. (z.d.). *Contact*. Geraadpleegd op 15/02/2019 via <https://www.vonkenvisie.be/contact>

Van Elsuwege, M. (2019, febr. 13). Welke bijscholingen/workshops kunnen jullie aanraden rond creativiteit in beeld-, dans- en muzieklessen? [Facebook]. Geraadpleegd op 15/02/2019 via
<https://www.facebook.com/groups/193450017353823/permalink/2304265266272277/>

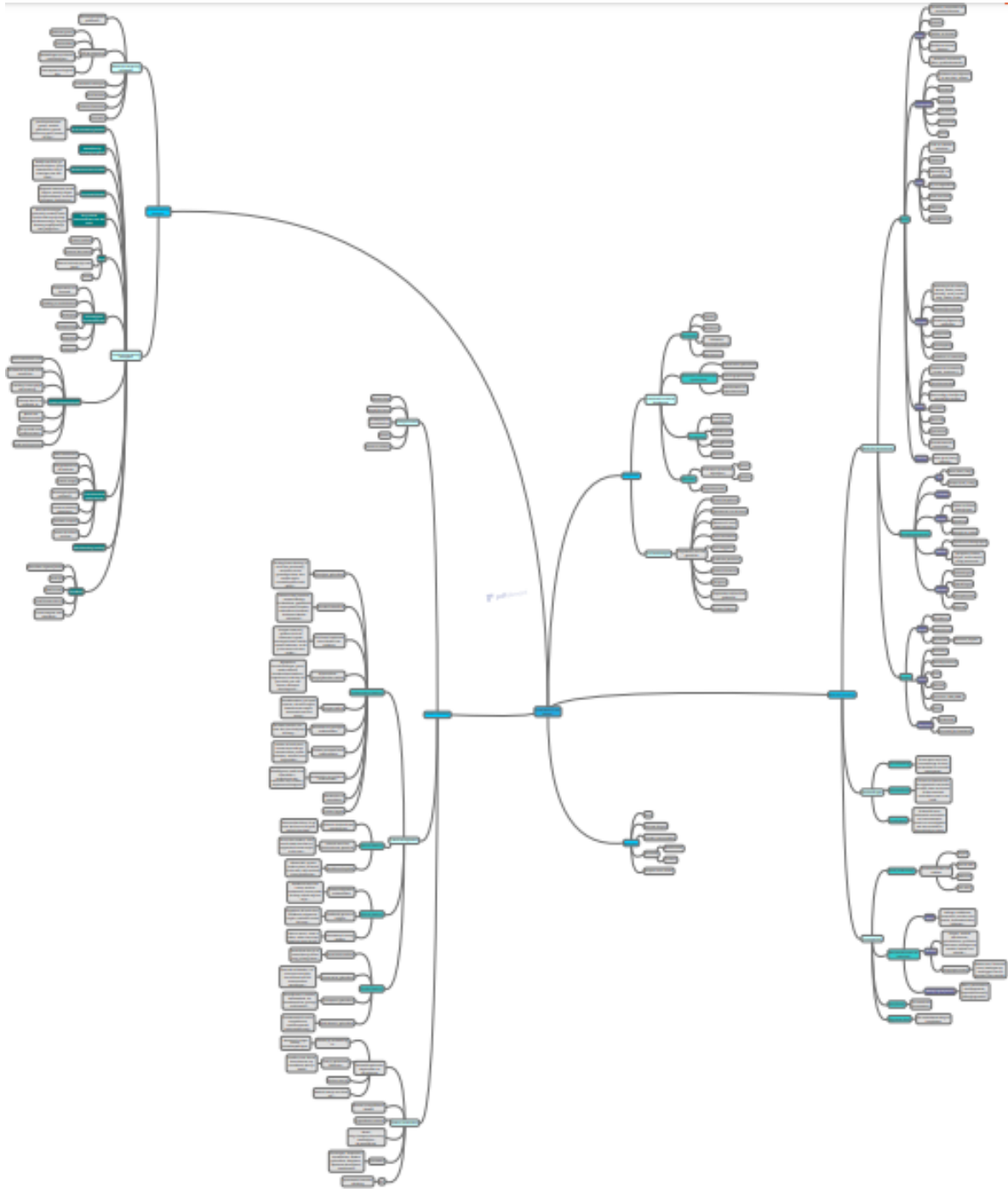
Reverso-Softissimo. (2019). *Online translation*. Geraadpleegd op 8/06/2019 via
http://www.reverso.net/text_translation.aspx?lang=EN

9. BIJLAGEN

BIJLAGE 1: MINDMAP

Ik ben mij ervan bewust dat de mindmap amper te raadplegen is via deze foto. Via onderstaande link kan u, indien gewenst, de volledige mindmap online bekijken (onder onderzoekscyclus - oriëntatie), alsook alle andere onderdelen van mijn bachelorproef.

<https://mandyvanelsuwege.wixsite.com/bachelorproef-mve>

BIJLAGE 2: PLANNING

maand	december	januari	februari	maart	april	mei	juni
<i>oriëntatie</i>	Start (wat weet ik nu al) Mindmap Vragen (voorlopig) beantwoorden Bronnen raadplegen	Wat willen zij nu precies? Observeren (Eerst 2 weken intensief) Lessen ontwerpen (Om tot observatiegegevens te komen) Bronnen raadplegen en op basis daarvan verdiepende mindmap					
<i>richten</i>	Wat wil ik zelf doen? Eigen verwachtingen en hypothesen formuleren 13/12 Eerste begeleidingsgesprek	Waar ga ik naartoe aan de hand van de beginsituatie Beginsituatieanalyse uitschrijven op basis van observatie					
<i>verzamelen</i>			Verzamelen informatie Gesprekken Bronnen raadplegen Afname vragenlijst Observaties Raadplegen experts				
<i>ontwerpen</i>			Opzetten activiteiten Teacher training (18/02-19/02)	Opzetten activiteiten Handleiding maken 21/03 tweede begeleidingsgesprek	Opzetten activiteiten Handleiding maken	Opzetten activiteiten Handleiding maken	
<i>rapporteren</i>							14/06 indienen 21/06 voorstellen

BIJLAGE 3: BEGINSITUATIEANALYSE

Het onderwerp van mijn bachelorproef is ontstaan na observaties van onze begeleidende leerkracht. Wij mochten niet observeren, omdat de leerkrachten dat geen goed idee vonden. Ze zeiden dat de leerlingen ons dan lui zouden vinden. Zelfs tijdens onze vrije uren konden we dus niet observeren. De beginsituatie is dus gebaseerd op onze eigen ervaring(en) tijdens de lessen.

Daarnaast is het zo dat er in deze cultuur een groepssfeer heerst. De leerling als individu bestaat niet. Ze antwoorden bijvoorbeeld ook steeds klassikaal. De leerlingen zijn het niet gewoon om in de belangstelling te staan. Wanneer één leerling of enkele leerlingen in de belangstelling staan of worden gezet, dan voelen ze zich heel oncomfortabel.

De school

Eva en ik gaven vier weken les op Hsa Thoo Lei. Aanvankelijk waren dit vijf weken, maar de leerlingen kregen voor de examens ook een week studeertijd. Elke klas had reeds het volledige curriculum afgewerkt, dus mochten we zelf kiezen wat we de kinderen aanleerden. Dit zorgde ervoor dat we meer vrijheid hadden om muzische vorming in ons lessenrooster in te bedden dan aanvankelijk gedacht was.

De school bestaat uit 12 'graden'. Wij gaven les in grade 1, grade 2, grade 3, grade 5, grade 6 en grade 7. Het is zo dat de meeste leerlingen vooraleer ze naar de eerste graad komen al 'kindergarden' achter de rug hebben. Hier hebben ze leren lezen en rekenen. Ondanks het feit dat grade 1 ongeveer overeenkomt met het eerste leerjaar qua leeftijd, moeten ze hier al heel wat meer kunnen (lees: kunnen klassikaal herhalen).

Elke klas heeft zijn eigen lokaal weliswaar zonder deur. Elke klas is voorzien met een whiteboard en elke leerling heeft een plaatsje (bank en stoel) om te zitten. Veel lokalen zijn te klein voor 50 kinderen, dus zitten ze heel dicht bij elkaar en het volume stijgt al snel als er enkele leerlingen praten. Dit volume hoor je ook in de klassen ernaast. Leerkrachten verheffen hun stem in plaats van te spreken.

De school heeft een speeltuin, maar de kinderen gebruiken die heel weinig. Wanneer we de kinderen er mee naartoe namen, dan vonden ze dit heel leuk! Vanuit mijn gevoel hebben ze te weinig kansen om te spelen en om plezier te maken waardoor ze hier niet automatisch zelf voor gaan kiezen. Ik denk dat de (jonge?) leerlingen daardoor heel ontvankelijk zullen zijn voor onze muzische lessen. Op deze leeftijd is het spelenderwijs leren zó belangrijk én heeft de maatschappij nog niet zo veel invloed gehad op de aangeboren creativiteit van de kinderen.

Daarnaast heeft de school ook een grote open ruimte die in het weekend gebruikt wordt als kerk, maar in de week meestal vrij staat. Hier kunnen we gemakkelijk dansexpressie geven aangezien het buiten, in de zon, niet verantwoord is om de kinderen te laten bewegen.

Deze school heeft natuurlijk niet zo veel middelen als de scholen in België. Het contrast met mijn stageschool in België kon dan ook niet groter zijn. Hsa Thoo Lei heeft dit schooljaar geïnvesteerd in papier, kleurpotloden en wasco's en in sommige graden zelfs een tekenblok. Daarnaast zijn er enkele stereo's aanwezig op de school. Zo hebben grade 1 en 2 hun eigen stereo. Grade 11 en 12 hebben een computerklas én een beamer, maar die mogen de jongere kinderen niet gebruiken.

De kinderen zingen opvallend veel. Zo start de hele school 's morgens met het zingen van het volkslied en het groeten van de vlag. Dat niet alleen, als je over het schoolterrein liep, dan hoor je meestal wel een of andere klas zingen. Ze zingen dan ook in 3 talen: Thai, Birmees en Engels.

Een overzicht per klas

Eva en ik gaven les in 6 klassen. Hier wil ik kort het niveau van elke klas schetsen. Dit doe ik niet alleen op muzisch vlak. De taalbarrière, het Engels, is een hele struikelblok in het geven van muzische opdrachten.

In elke klas wordt de klas als groep beschouwd. We hebben geprobeerd om individueler te gaan werken om zo de kinderen meer te stimuleren. In sommige klassen ging dit al vlotter dan in andere. Dat kan je ook terugvinden in het overzicht van die klas.

Grade 1

Grade 1 werd begeleid door 2 leerkrachten, een vaste leerkracht en een vrijwilligster. De vrijwilligster heeft ook op Hsa Thoo Lei les gevolgd en was nu even leerkracht voor ze wordt toegelaten tot hogere studies. Zij kon het beste Engels en kon dus tolken indien nodig.

De klas telde 32 leerlingen, maar het gebeurde vaak dat leerlingen niet op school aanwezig waren om diverse redenen.

De algemene didactiek is apart. De leerkracht zegt iets en de leerlingen herhalen het gezegde als groep. De leerkracht gaf zelf ook aan dat het in het begin moeilijk zou zijn voor ons om hier vanaf te stappen. Een vraag stellen aan de groep kon, maar is moeilijk aangezien de hele groep antwoord moest kunnen geven.

De kinderen hadden in de lessen Engels de kleuren al geleerd. Hierdoor konden we dit makkelijk verwerken in de muzische lessen beeld.

In de lessen Engels leerden de kinderen regelmatig een liedje. Zo hadden ze 'Head, shoulders, knee and toe' bij de ledematen, 'Old Mc Donald' bij de dieren... al geleerd.

Daarnaast konden ze al lijnen trekken met een lat. Ze hadden dit echter nog niet geleerd bij vormen. Dat komt pas in grade 3 aan bod.

De kinderen waren heel graag bezig. Ze houden wel van zingen, dansen, tekenen..., maar deden dit niet creatief. Ze apen de leerkracht alleen maar na. We moesten dus kleine stapjes nemen eens we begonnen aan het vergroten van de creativiteit van zowel de leerkrachten als de leerlingen, wat ook ons doel was.

Grade 2

In grade 2 waren er opnieuw twee leerkrachten, een vaste leerkracht en een vrijwilligster. Hier kan ik hetzelfde verhaal vertellen als in grade 1. De vrijwilligster kon het vlotst Engels spreken en met de vaste leerkracht was het niet altijd gemakkelijk om te communiceren. De vrijwilligster kon dus tolken indien nodig.

Grade 2 telde 45 leerlingen. Er waren echter zeer regelmatig enkele kinderen niet aanwezig, dus meestal stonden we voor een klas met ongeveer 40 leerlingen.

Grade 2 was de enige klas waar er tekeningen en kunstwerkjes van de kinderen werden opgehangen. De kunstwerken werden met lijm aan de muren geplakt. De kinderen deden dit zelf waardoor er niet echt een structuur in zat en alle verschillende werkjes door elkaar hingen. De overige kunstwerkjes mochten de kinderen meenemen naar huis.

Ook in deze klas was het curriculum reeds afgewerkt. De leerlingen hadden echter examens eind februari, dus herhalen was hier wel belangrijk. Ze hadden al geleerd over dieren, kleding, vrije tijd... Dankbare thema's om hun creativiteit te vergroten. Ze hadden namelijk al een degelijke voorkennis over deze onderwerpen.

Aangezien de kinderen met 45 waren en het klaslokaal te klein was, was er weinig bewegingsruimte. Zelfs met de banken aan de kant was het te klein. Wanneer we bewegingsexpressie wilden doen met de kinderen, moesten we steeds naar de grote zaal die zich aan de andere kant van de straat bevond. Ook bij het maken van kunstwerken hadden de leerlingen niet altijd genoeg ruimte. Hun bank was amper groot genoeg voor één A4-blad en een potje wasco's. Meer materiaal kon er gewoon niet meer bij.

Qua lokaal waren zanglessen ideaal. Hier moeten we steeds opletten dat wanneer we het bord gebruikten, de leerlingen het allemaal konden zien. Sommige leerlingen zaten namelijk niet zo goed gepositioneerd ten opzichte van het bord door lichtinval van de deuropening en de ramen. Zij konden eventueel nog vooraan op de grond komen zitten.

Grade 3

Grade 3 had maar één leerkracht, de vaste leerkracht. Zij kon niet zo goed Engels en bleef niet in het lokaal tijdens onze lessen.

De leerlingen zaten in een U-vorm in de klas waardoor er wel wat extra ruimte werd gecreëerd. Grade 3 telde een 35-tal leerlingen, maar aangezien dit steeds veranderde door talloze afwezigheden en het communiceren met de leerkracht heel moeizaam verliep, weten we het exacte leerlingenaantal nog steeds niet.

Ook hier was het curriculum reeds afgewerkt. Zij hadden ook rond dieren gewerkt en konden ook de vormen tekenen en benoemen in het Engels.

Elke leerling had zijn eigen tekenblok, die lagen links vooraan in de klas, in de kast. De namen waren in het Birmees geschreven, waardoor wij de namen niet konden lezen. De leerlingen deelden deze dus best zelf uit. Hierin was geen creativiteit terug te vinden. Wanneer je bladerde door de tekenblokken, dan viel onmiddellijk op dat alles bij iedereen hetzelfde was. Zo hadden ze eens verschillende soorten fruit getekend (lees: overgetekend van het bord).

De leerlingen hebben hier al iets meer ruimte. Daardoor zijn lessen bewegingsexpressie veel gemakkelijker. Het bord was anders georiënteerd waardoor het zonlicht er minder op viel en het bord dus voor iedereen veel zichtbaarder was.

Grade 5

Grade 5 had ook maar één leerkracht, de klasleerkracht. Wanneer ik de klas binnen kwam, dan ging de klasleerkracht buiten de klas zitten. Ze bleef wel in de buurt en keek hoe ik les gaf. Ze was echter niet in staat om te vertalen. Ik ben dan ook niet op de hoogte van haar niveau van Engels aangezien ik niet de kans heb gehad om over iets te praten.

Grade 5 had nog moeite met het verstaan van het Engels. Wanneer je hen in groep aansprak, dan lukte dit meestal wel met de nodige visuele ondersteuning.

Het aspect jongens en meisjes lag hier een beetje moeilijk. De jongens en meisjes kozen elk een kant van het lokaal.

Daarnaast merkte ik in deze klas een zekere remming om te dansen. Ze waren dit duidelijk niet gewoon, maar ze stonden er wel voor open. Wanneer we dansten, deed iedereen mee. Zingen waren ze wel gewoon. Een tussenstap (zoals bodypercussie) maken kon hier dus helpen.

Grade 6

De leerkracht van grade 6 heb ik niet gezien. Ik heb ook geen idee wie dit zou kunnen geweest zijn.

Grade 6 was een grote klas. Ze waren met ongeveer 50 leerlingen. De klas was zodanig opgesteld dat er drie rijen waren. Zo was ze precies groot genoeg om iedereen een plaatsje te kunnen geven. Er was dus geen ruimte om bewegingsexpressie te doen in de klas, ook niet wanneer de banken aan de kant waren geschoven. Een muziekles waar de kinderen op hun plaats moesten blijven zitten, kon wel, een les beeld ook. We konden altijd naar de grote lege ruimte gaan aan de andere kant van de straat.

Ik heb gemerkt dat de leerlingen van grade 6 een degelijk ritmegevoel hadden. Ze konden een ritme goed aanhouden en overnemen. Het zingen ging wel snel over naar roepen. Het was dus belangrijk om dit te bewaken.

Meisjes en jongens zaten in deze klas gewoon door elkaar. Je merkte wel een zekere terughoudendheid als je een leerling iets persoonlijk vroeg. In groep ging dit dan weer veel beter.

Daarnaast merkte ik dat de leerlingen het niet gewoon waren om samen te werken. Ze keken een beetje ongemakkelijk rond in plaats van de opdracht aan te pakken. Eenmaal ik was langs gegaan om de eerste stap te zetten, merkte ik wel dat enkele leerlingen de groep begonnen te trekken. Hierdoor lukte het meestal wel, maar nog steeds moeizaam.

Grade 7

Ook de leerkracht van grade 7 heb ik niet gezien. Ze was elke keer weg voor ik aankwam in de klas. De leerlingen zaten dan al mooi op mij te wachten.

Grade 7 telde ongeveer 40 leerlingen. De klas was qua oppervlakte ook iets groter. In deze klas was het dus mogelijk om de banken aan de kant te zetten en een les bewegingsexpressie te geven.

De leerlingen van grade 7 konden me wel al goed verstaan. Ze voelden zich oncomfortabel bij het antwoorden in het Engels waardoor ze dit ook niet onmiddellijk deden. Eén enkele leerling had al de durf om mij aan te spreken en een korte conversatie te starten.

Daarin merkte ik wel een grote interesse voor België, mijn afkomst en mijn gewoontes. Hier kon ik op inspelen bij het aanbrengen van de opdrachten.

Ook in deze klas merkte je een duidelijke scheiding tussen jongens en meisjes. Ze kozen ook hier elk een andere kant van de ruimte.

Hierdoor was het samenwerken tussen de geslachten bijna onmogelijk. Ik heb dit één keer gevraagd, maar dit leidde tot ongemakkelijke situaties. Een toonmoment was daardoor ook heel moeilijk. De leerlingen voelden zich dan bekeken en zouden helemaal dichtslaan waardoor hun ongemakkelijke gevoel de volgende keer nog groter zou zijn. Het was dus enorm belangrijk om rekening te houden met deze cultuurverschillen. Zeker omdat ik maar 4 keer in deze klas ben gekomen.

Questions for the teachers of Hsa Thoo Lei school

name:

teacher in grade:

number of kids in class:

Question 1: I like teaching...

☐ art

☐ dance

☐ music

☐ drama

specify:

Question 2: My talents are...

☐ art

☐ dance

☐ music

☐ drama

specify:

Question 3: What did the students already learn in art class this year?

❖ In art class they already learned about....

❖ In music class they already learned about....

❖ In dance class they already learned about...

❖ In drama class they already learned about....

Question 4: Art class is difficult to teach because ...

☐ I don't find 'good' ideas.
specify...	☐ I don't find the time to do it.
specify...
☐ It's hard to control the kids.
specify...	☐ I don't have much creativity.
specify...
☐ It's hard to motivate the kids.
specify...	☐ It's hard to do a lot with less materials
specify...
☐ It's difficult to give a task that matches
the level of all the kids.
specify...	☐ It's difficult to find things that are in
the curriculum.
specify...
☐ I can't explain what I want the
children to do.
specify...	☐ Others...
specify...

Question 5: What do you do with the creations of the children?

☐ They can take it home without
watching the creations of the other
children.	☐ We hang them up in class and discuss
the creations of all the children.
☐ They can take it home after watching
the creations of the other children.	☐ We hang them up in class so all the
children can watch all the creations,
but we don't discuss them.
☐ They can take it home after discussing
the creations of all the children.	☐ We hang them up without watching
the creations.
☐ We throw them in the trash.	☐ We take a photo or a video of the
creation.

Question 6: What do you think of our art classes?

What do you think of our music classes?

☐ original
why...

☐ boring
why...

☐ creative
why...

☐ chaotic
why...

☐ motivating
why...

☐ fun
why....

☐ educational
why...

☐ It's a good example.
why...

What do you think of our art classes?

☐ original
why...

☐ boring
why...

☐ creative
why...

☐ chaotic
why...

☐ motivating
why...

☐ fun
why...

☐ educational
why...

☐ *It's a good example.*
why...

What do you think of our dance classes?

☐ original
why...

☐ boring
why...

☐ creative
why...

☐ chaotic
why...

☐ motivating
why...

☐ fun
why...

☐ educational
why...

☐ It's a good example.
why...

Question 7: What's your favourite lesson that we gave and why?

Question 8: How can the art classes be improved?

☐ more ideas	☐ watching short movies about others teaching art classes
☐ learning tips and tricks	☐ example of the creation in advance
☐ teacher training about art classes	☐ learning more techniques
☐ lessons plans	☐ have practice
☐ teacher training about creativity (can be included in the teacher training about art classes)	☐ others... which:

If you have any other questions, write them down below.

bijlage 5: uitgewerkte lessen met observatiegegevens

Aangezien het nogal omslachtig is om alle lessen hier te plaatsen, raad ik opnieuw aan, indien er interesse is, om eens een kijkje te nemen op mijn website (<https://mandyvanelsuwege.wixsite.com/bachelorproef-mve>). Hier zal u alle uitgewerkte lessen (onderzoekscyclus – verzamelen) terugvinden. Om u toch een idee te kunnen geven van wat u kan verwachten, kan u hieronder één les raadplegen.

Naam student:	Mandy Van Elsuwege en Eva Pauwels	Leergroep	OLO 3 B3
Naam mentor:	Ler Hser	Klas	G1
School:	Hsa Thoo Lei	Aantal lln.:	32

WOENSDAG	30/01/2018	Handtekening mentor + datum:
-----------------	------------	-------------------------------------

Van	9.45 uur	tot	10.30 uur
Leergebied(onderdeel):	Muzische vorming: beeld		
Lesonderwerp:	Popart Fruit		

Leerplandoelen:	Leerplan:	ZILL-leerplan gebruikt uit gebrek aan een lokaal leerplan.
- MUva3 De technische en expressieve vaardigheden die nodig zijn om zich muzisch uit te drukken in beeld, muziek, dans en drama verfijnen → Beeld → tekenen - Oefenen in het schetsen, ontwerptekenen en fantasietekenen met verschillende materialen - MUge2 De muzische bouwstenen beleven, herkennen, onderzoeken en hanteren → Beeld → compositie - Speels en onder begeleiding beleven van: - De ordening van objecten in een vlak (op, onder, naast ...) of in de ruimte - Vol en leeg - Patroon door herhaling → Beeld → kleur - Bewust beleven, herkennen en onder begeleiding spelen met: - het onderscheid tussen kleuren - de kleurencirkel - secundaire kleuren: oranje, groen, paars - emoties in kleuren - heldere en donkere kleuren - accentueren door kleurgebruik - MUgr1 De wereld open benaderen met aandacht voor en goesting in het kunstzinnige, de verbeelding, de creativiteit en het esthetische - Het kunstzinnige in de omgeving speels en gericht exploreren - nieuwsgierig zijn naar kunst en ervan kunnen genieten - ervoor openstaan dat smaken verschillen		

Leerinhoud:
- Fruitsoorten: - apple, banana, kiwi, mango, pear, pineapple, orange, grape, lychee, strawberry and watermelon - Methode: - Popart doe je door rekening te houden met het onderscheid van kleuren. De kinderen moeten ervoor zorgen dat ze het stuk fruit dat ze gekozen hebben elke keer met een andere kleur inkleuren. Daarnaast mag het niet de kleur zijn dat het stuk fruit écht heeft. - Popart werkt met herhaling. De kinderen herhalen het stuk fruit dus vier keer. Ze proberen rekening te houden met de grootte en de plaatsing in de rechthoek.

- Als je zacht duwt op je wasco, dan heb je een lichte kleur met veel witte plekken in. Duw je wat harder, dan creëer je een effen, heldere kleur.

Lesdoelen:

1. Een gekende fruitsoort kiezen om creatief te verwerken. (MUgr1)
2. In een creatie rekening houden met het onderscheid tussen kleuren. (MUge2)
3. Hun gekozen fruitsoort schikken op een blad (met herhaling). (MUge2)
4. Experimenteren met hard en zacht drukken op een wasco. (MUva3)

Beginsituatie specifiek voor deze les:

Situering in het leerproces:

Aanbrengen

Inoefenen

Voorkennis van de klasgroep:

- Een van de leerkrachten blijft steeds in de klas om te vertalen.
- De leerlingen zijn het gewoon om iets over te tekenen van op bord. Zo zag onze begeleidende leerkracht bijvoorbeeld dat de klasleerkracht een dolfijn op bord tekende en dat de leerlingen dit gewoon moesten natekenen.
- De vrijheid om creatief te zijn, is voor sommige kinderen met andere woorden niet altijd even gemakkelijk.
- We hebben reeds een les gegeven rond kleuren geïnspireerd op Piet Mondriaan.
- Ze vinden het heel leuk om te kleuren.
- Er zitten grote tempoverschillen in de klas.
- De kinderen hebben elk hun eigen doosje met wasco. Er zijn ook genoeg latten voor elke leerling. Daarnaast hebben ze elk ook een tekenpotlood. Papier hebben ze niet in de klas, maar dat kunnen we steeds in 'the office' gaan vragen.

Leerling specifieke gegevens + acties:

- Niet van toepassing in deze cultuur.

Bronnen: volgens de APA-normen

- Hockney, D. (2005, febr. 15). Pop art. Geraadpleegd op 27/01/2019 via <https://static.kunstelo.nl/ckv1/beeldend/popart/popart1.htm>
- Stamsnijder, M. (2005, febr. 15). Pop art. geraadpleegd op 28/02/2019 via: <https://static.kunstelo.nl/ckv1/beeldend/popart/popart1.htm>

Bijlagen: bordschema, ingevulde werkbladen, teksten ...

- Voorbeeld

Materiaal / locatiewijziging:

- Wasco's van de kinderen
- Bladeren
- Latten
- Tekenpotloden

Lesopbouw

1. Klassikaal: fruitsoorten herhalen - zoekopdracht

 Oriënteren

 Verwerven

 Verwerken

 Afronden

 Een gekende fruitsoort kiezen om creatief te verwerken. (MUgr1)

Organisatie:

Voor deze les begint hangen we alle fruitsoorten omhoog op één stuk van het schoolterrein. We zorgen ervoor dat er één stuk fruit omhoog hangt op de plek waar we instructie willen geven zodat we de kinderen visuele ondersteuning kunnen bieden tijdens de instructie. We nemen de kinderen daarna mee naar buiten.

Verloop:

'So we spread all the fruits over here.' (We duiden het terrein aan.) *'If we say the name of a fruit, you go and search the picture. For example: apple, we go and search the apple. I found it (hangt net naast mij)! Now I bring it back with me and call the others.'*

2. Klassikaal: bespreken kenmerken popart (voorbeeld)

 Oriënteren

 Verwerven

 Verwerken

 Afronden

 In een creatie rekening houden met het onderscheid tussen kleuren. (MUge2)
Hun gekozen fruitsoort schikken op het blad met herhaling. (MUge2)

Verloop:

We stellen de leerlingen enkele vragen. We gooien de bal naar een van hen en degene die de bal vangt antwoordt. Hierdoor stijgt de motivatie voor het individueel antwoorden.

We proberen de kinderen een beetje te sturen in de richting van onze doelen (namelijk rond kleur, herhaling en bladschikking). Dit kunnen we doen door aan te wijzen.

- *'What do you see?'* (Ik wijs naar mijn ogen.)
- *'What is so special?'*
- *'Do you know this?'*

3. Individueel: stapsgewijze opbouw tot eigen popart creatie met fruit			
 Oriënteren	 Verwerven	 Verwerken	 Afronden
 Een gekende fruitsoort kiezen om creatief te verwerken. (MUgr1) In een creatie rekening houden met het onderscheid tussen kleuren. (MUge2) Hun gekozen fruitsoort schikken op het blad met herhaling. (MUge2) Experimenteren met hard en zacht drukken op de wasco. (MUva3)			

Organisatie:

- Bij stap 1 delen we eerst het blad papier uit, dan de latten en dan de potloden.
- Pas bij stap 4 delen we de wasco's uit op naam.
- Bij stap 4 komt het voorbeeld dat we gemaakt hebben omhoog aan het bord zodat de kinderen een extra visuele ondersteuning hebben van waar we juist naartoe willen. We hangen dit niet eerder op, omdat alle kinderen dan 4 appels zouden tekenen.

Verloop:

Stap 1:

Om te beginnen vragen we de kinderen om hun blad te verdelen in vakken. We tekenen een blad op bord en verdelen dat zelf ook in 4. Om het visueel extra ondersteunen tonen we dit nog eens extra met een blad zelf.

'Now divide your paper in four with a ruler.'

Stap 2:

Vervolgens vragen we de kinderen om in de rechthoek links boven een stuk fruit te tekenen dat ze zélf mogen kiezen.

'Draw a piece of fruit, here. You can choose which type of fruit you want. It can be an apple. It can be a watermelon or a banana or something else.'

(We tonen dit voor met een appel, maar leggen zeker nadruk op het feit dat ze zelf een stuk fruit mogen kiezen!)

Stap 3:

Nu moeten de kinderen hun stuk fruit kopiëren in de andere vakken. We vragen om zeker erop te letten dat het even groot is en op dezelfde plaats in de rechthoek komt.

'Copy your piece of fruit four times.' (Hier beelden we uit dat het 4 keer op het blad komt, in elke rechthoek 1 keer.) *'Make sure it's not too big or too small.'* (We beelden het opnieuw uit door een appel te groot te tekenen en te vragen aan de kinderen of dit goed is, nee en we zetten er een kruis door. We doen hetzelfde door de appel te klein te tekenen. *'Make sure it's in the middle again.'* (Ik toon voor dat het niet opeens hoog of laag, links of rechts moet getekend worden.)

Stap 4:

De kinderen mogen nu pas aan de slag met kleur. Ze beginnen met het kleuren van 1 stuk fruit zodat we eerst kunnen zien of ze het begrepen hebben of niet, daarna mogen ze verder werken.

'Color your fruit, but you can NOT color it in the right color! So an apple is green or red. We don't use green or red. A banana is yellow, I don't use yellow! I can use any other color! Now if you colored one piece of fruit, show us already!'

We zorgen ervoor dat we zo snel mogelijk kunnen inspringen als iemand het niet goed begrepen heeft. We zorgen er dus voor dat we controleren of een kind het juiste kleur neemt of niet.

'You can color the other fruits to, but make sure it's four times a different color. For example red, orange, purple, blue and not blue, blue, blue, blue!'

Als de kinderen een tijdje aan het kleuren zijn, dan leggen we de les even stil om te kijken naar het verschil in kleuren. We tonen klassikaal voor dat als je harder drukt, je minder witte plekken krijgt en een mooiere kleur. We halen daarnaast ook 2 voorbeelden uit de groep om dit verschil nog duidelijker te maken.

4. Klassikaal: toonmoment op muziek			
 Oriënteren	 Verwerven	 Verwerken	 Afronden
 Een gekende fruitsoort kiezen om creatief te verwerken. (MUgr1) In een creatie rekening houden met het onderscheid tussen kleuren. (MUge2) Hun gekozen fruitsoort schikken op het blad met herhaling. (MUge2) Experimenteren met hard en zacht drukken op de wasco. (MUva3)			

Verloop:

We starten de muziek. Als de muziek speelt, mogen de kinderen rondkijken naar de tekeningen. Als de muziek stopt, dan gaan ze aan 1 tekening staan. Ik gooi dan met de bal naar een van hen. Degene die de bal vangt, beantwoordt mijn vraag. Elke vraag wordt steeds door enkele kinderen beantwoord.

'If the music starts, you go and watch the drawings. If the music stops, you stop in front of one drawing.'

- *'What type of fruit do you see?'*
- *'Which colors are used?'*
- *'Is the color clear from pressing enough?'*
- *'What do you like the most about the drawing?'*

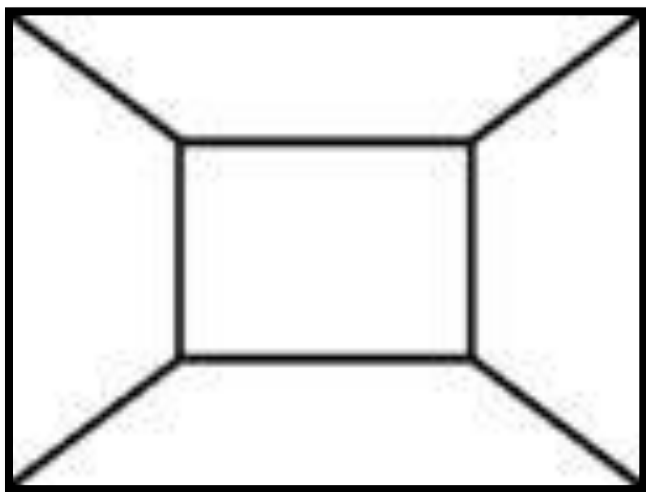
Evaluatie: *Evalueer hier je eigen pedagogisch, didactisch en/of organisatorisch handelen. Wat deed je goed en waarom? Wat ging niet goed en waarom? (Denk aan voorbereiding en realisatie.) Doe een verbetervoorstel.*

Voorbeeld:

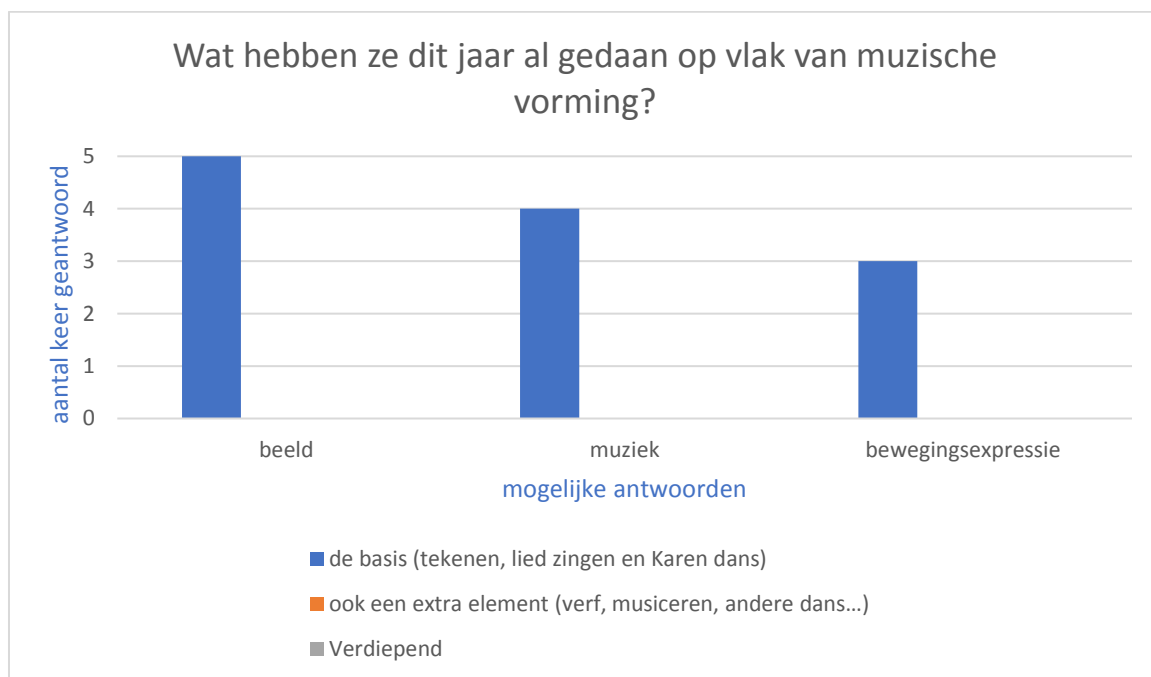
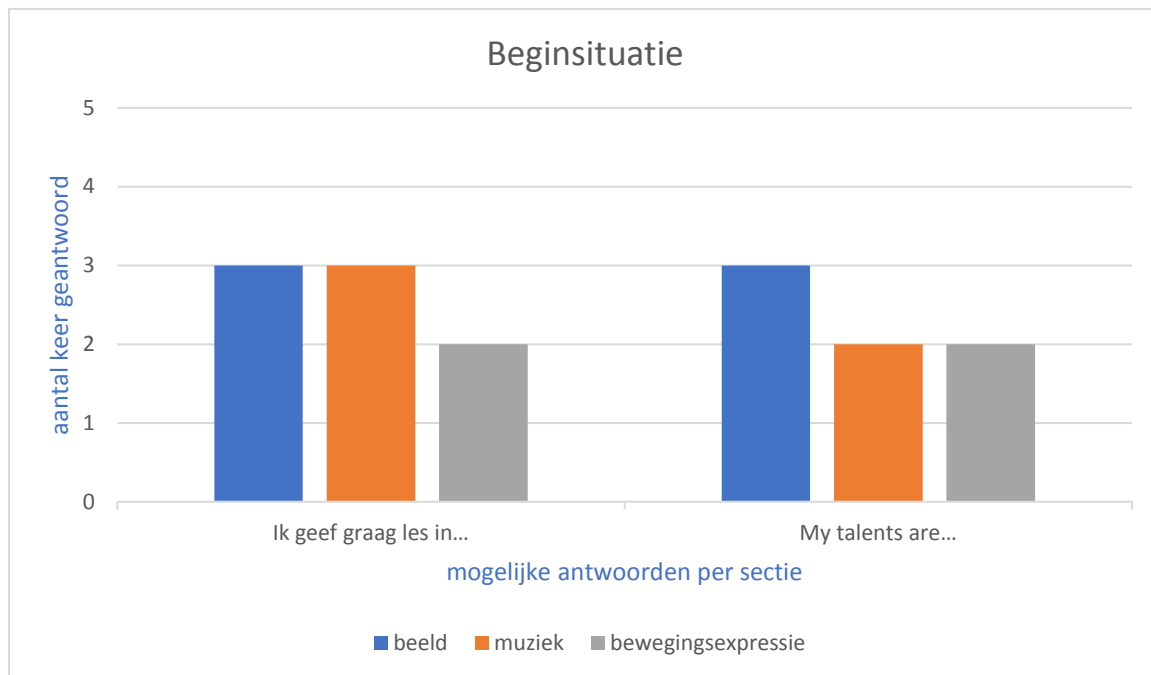

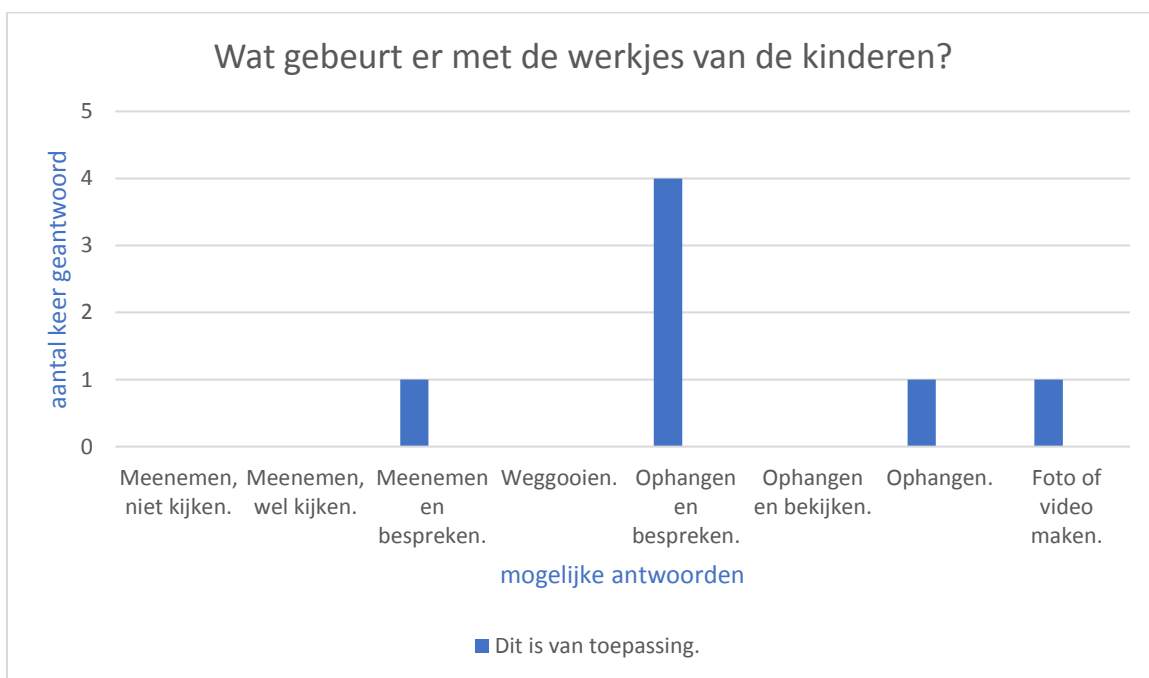
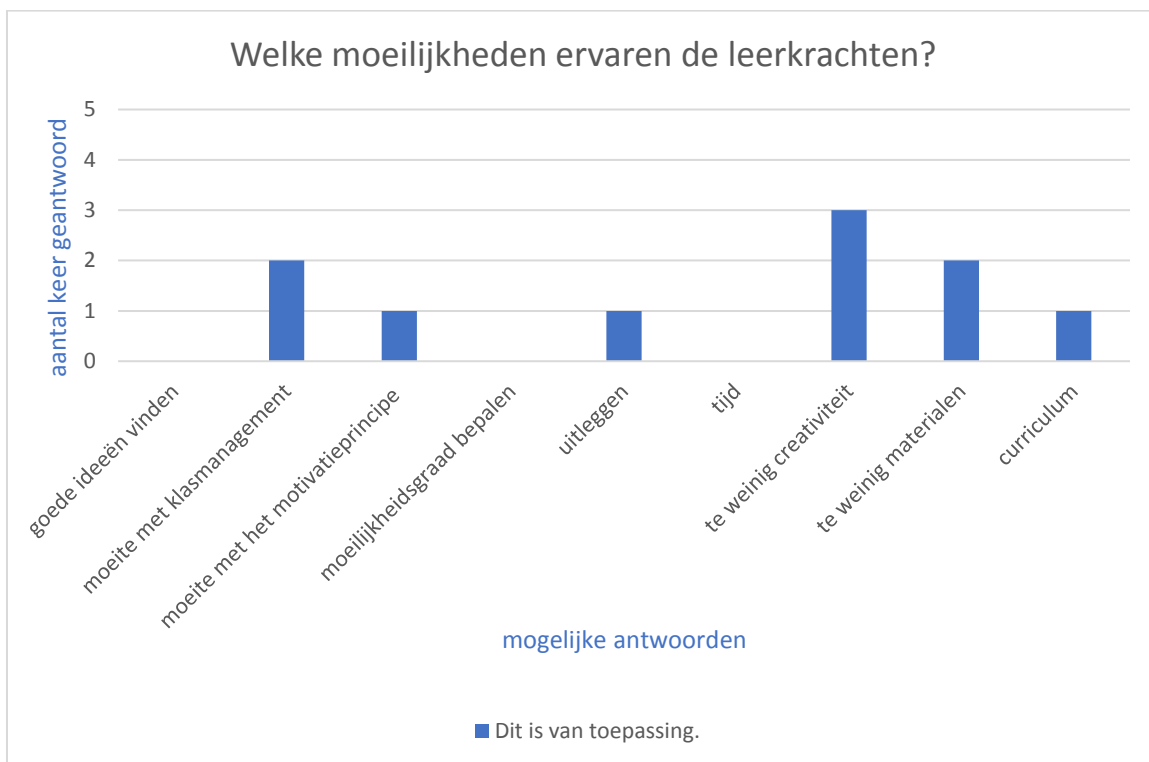
- In bovenstaande les was het moeilijk voor de leerlingen om kenmerken uit een werk te halen.
- Zelfs met een stapsgewijze opbouw en een voorbeeld bleef het enorm moeilijk om de kleuren niet te matchen met de realiteit.
- Ook in de afronding was het moeilijk om de kenmerken te benoemen aangezien dit in een andere taal gebeurde.

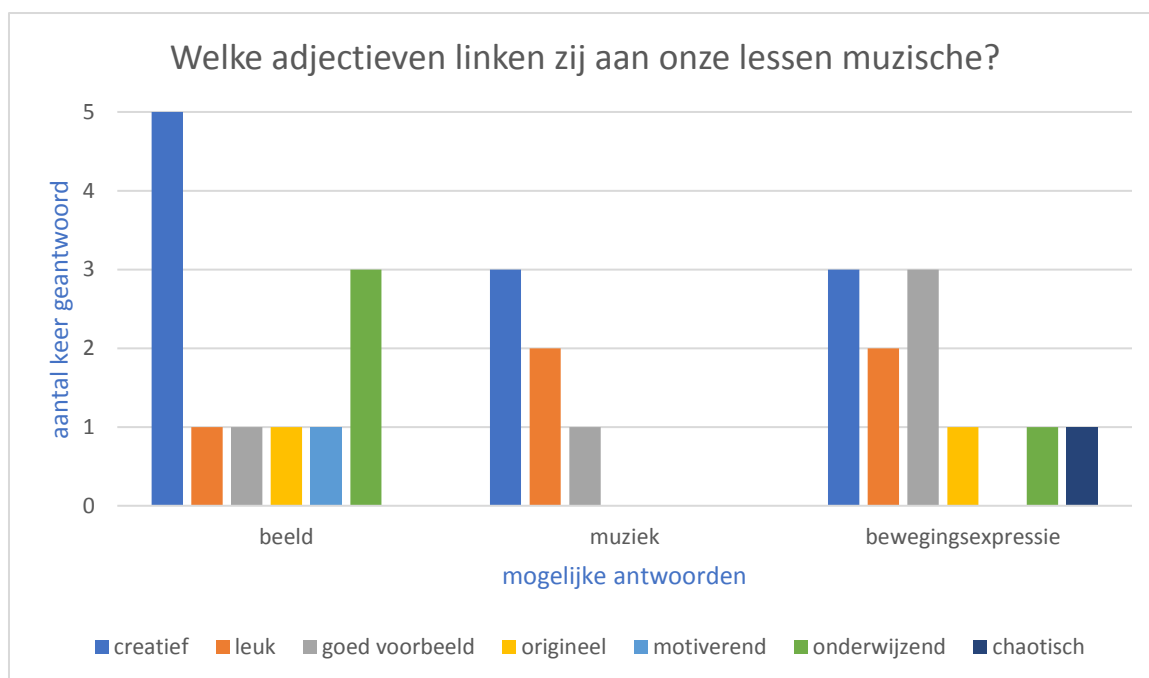
BIJLAGE 6: PLACEMAT

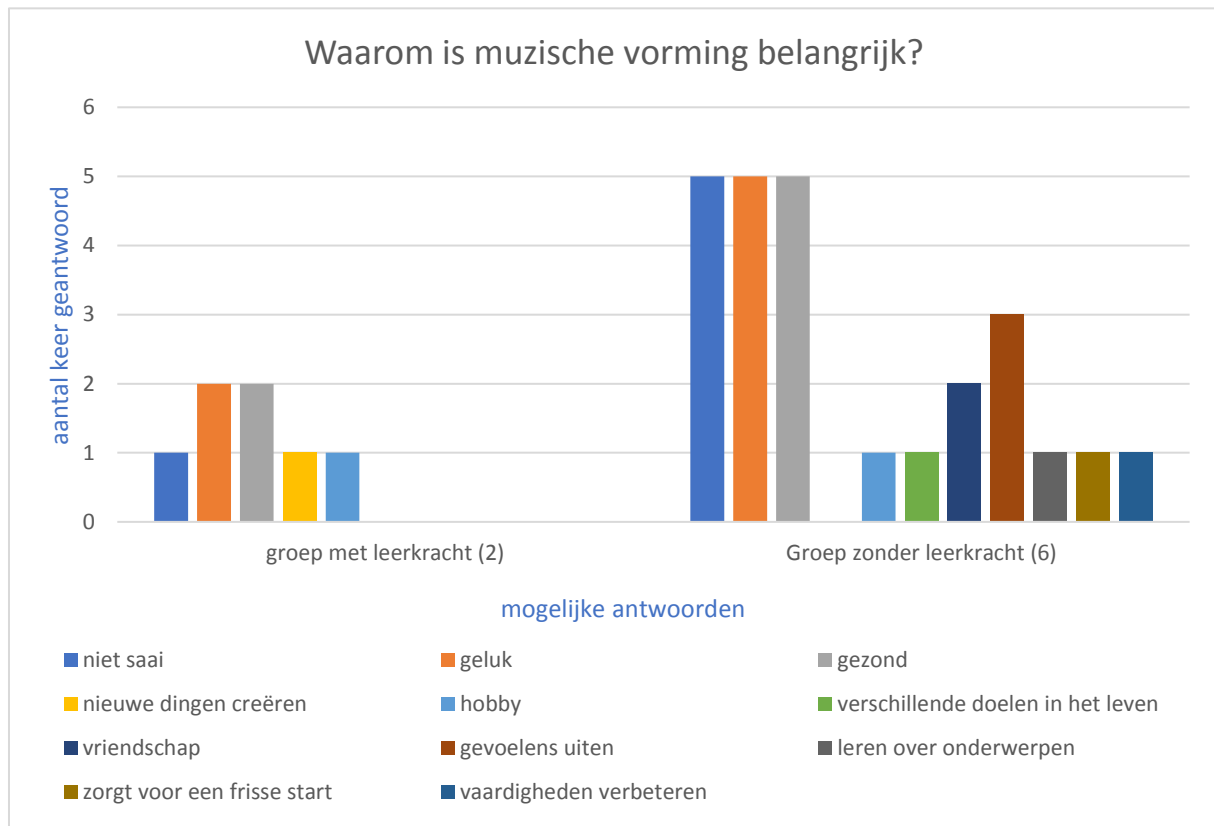
BIJLAGE 7: ANALYSE VRAGENLIJSTEN

BIJLAGE 8: ANALYSE PLACEMATS

VERLOOP TEACHER TRAINING: DEEL 1

WARMING UP

GEDICHT TEKENEN

OPDRACHT

Het gedicht wordt voorgelezen. Hierna krijgt iedereen 2 minuten de tijd om te tekenen wat ze zich bij het gedicht voorstellen of wat ze voelen. Als een van ons met de tamboerijn schudt, dan is de tijd op en moeten ze alle potloden neerleggen.

Het gedicht wordt een aantal keer voorgelezen zodat ze de tijd krijgen om alles goed te begrijpen.

I don't know
What they are looking for
I don't know
What they'll find
I do know
I feel nervous
When they are around

INTRODUCTIE

DENK-DEEL-WISSEL

OPDRACHT

Er worden enkele vragen gesteld. De opdracht is om eerst 1 minuut zelf na te denken en eventueel staakwoorden neer te schrijven in het Engels als hulp bij het verwoorden. Daarna krijgen ze 3 minuten de tijd om de antwoorden uit te wisselen. Als een van ons opnieuw met de tamboerijn schudt, dan is de tijd om.

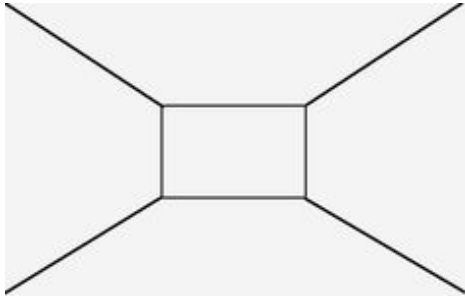
- Wat vind je leuk in kunst?
- Wat zijn je talenten?
- Waarin wil je nog groeien?

We laten steeds enkele antwoorden voor de groep komen zodat iedereen een beeld heeft van de verschillende groepjes.

PLACEMAT

OPDRACHT

We vragen nu aan de (toekomstige) leerkrachten om neer te schrijven waarom ze zelf beeld, muziek en dans belangrijk vinden. Ze doen dit eerst zelf in een van de vakken. Als we eenmaal met de tamboerijn schudden, mogen ze overleggen en een groepsantwoord neerschrijven.

Achteraf laten we elke groep verwoorden waarom zij muzische vorming belangrijk vinden.

UITLEG VERLOOP VAN DE TEACHER TRAINING

In deze fase leggen we aan de deelnemers uit wat we precies gaan doen in deze teacher training. We verwoorden al een stukje onze visie over bepaalde topics en geven uitleg over de verschillende onderdelen.

- Wat is belangrijk in muzische vorming? We gaan het hebben over de attitudes die als leerkracht belangrijk zijn, maar ook de muzische grondhouding die bij leerkrachten en leerlingen aanwezig moeten zijn.
- Wat kan je doen? We geven hier een overzicht van de verschillende bouwstenen.
- Workshop volgen. Eva en ik geven allebei een les beeld. De bedoeling is dat jullie achteraf gaan uitwisselen wat jullie gedaan hebben. Je gaat dus niet beide workshops volgen.
- Opbouw van een les bekijken. Na de workshop gaan we kijken hoe een les muzische is opgebouwd en hoe de workshops hier een voorbeeld van zijn.

KERN

STELLINGENSPEL

OPDRACHT

Ik zal een stelling voorlezen. Je denkt voor jezelf na of je akkoord bent met de stelling of niet. Als je akkoord bent, dan ga je aan de linker kant van de zaal staan. Ben je niet akkoord, dan sta je langs de rechter kant. Als dat voor iedereen gelukt is, dan krijgen jullie even de tijd om te overleggen. Vervolgens vragen we 1 persoon per groep op de stoel om de mening van de groep te verduidelijken. Hierna volgt een gesprek over de verschillende meningen.

- The technical part of an art project is more important than the effort they make.
- It's important that someone can express themselves emotionally through art, music and dance.
- It's okay when we laugh with each other while expressing through art, music and dance.
- I enjoy making new creations in art class.
- It's important that children dare to make and try new things.

WORKSHOPS: STEMPELTECHNIEKEN EN DIEREN MAKEN MET PETFLESSEN

WORKSHOP: STEMPELTECHNIEKEN EN MIXEN VAN KLEUREN (MANDY)

Organisatie:

- 4 x 5 halve flessen klaarzetten met dus 4 x 5 verschillende kleuren
- 4 x 1 halve fles klaarzetten met water gevuld
- Flessen, dopjes, blaadjes, stenen... klaarleggen om mee te stempelen
- 3 bakken: 2 met water (1 afwassen, 1 afspoelen) en 1 voor vuil water
- Afdekken van de tafels
- Plastic zak klaarleggen
- Penselen en kartonnen klaarleggen om te mengen

Oriëntatie:

Uitleg doel van de workshop

- Lesopbouw van deze les achterhalen
- Verschillende technieken om te stempelen
- Kleuren leren mixen
- Met weinig materialen aan de slag gaan en controle houden over de kinderen

Beschouwen

Zie bijlage (PowerPoint)

Tip: Doorheen de hele workshop zal ik muziek gebruiken. Je zal zelf merken wat het effect zal zijn op jouw werk en hoe ik de muziek precies gebruik. Als jullie aan het werk zijn, dan zal de muziek steeds spelen, maar als ik iets wil zeggen, zal ik de muziek even afzetten. Dit is onmiddellijk ook een duidelijk signaal dat ik een nieuwe opdracht ga geven.

Instructie:

Opdracht 1: kleuren mengen

Allereerst krijgt de groep de uitleg van hoe je kleuren kunt mengen. Aan de hand van de cirkel zien ze dat je verschillende kleuren kunt maken met slechts 5 basiskleuren. Ik toon er zelf enkele voor en laat hen dan zelf aan de slag gaan.

Ik vraag hen om volgende kleuren zelf te maken:

- Oranje
- Paars
- Lichtgroen

Tip: Als je niet wilt dat de kinderen vlekken maken op hun kleren, dan kan je uit een plastic zak een soort bescherming maken. Je knipt er 3 gaten in, 1 voor het hoofd en 2 voor de armen. Zo kunnen ze geen vlekken meer maken!

Opdracht 2: techniek 1_Vormen stempelen

Je gebruikt met andere woorden de vorm die je hebt. Je verft op de vorm en gebruikt die volledig om te stempelen. Zo probeer je vormen te creëren.

Opdracht = Maak een bloem met deze techniek.

Opdracht 3: techniek 2_Schilderen op de stempel

Je kiest een stempel uit en schildert daar in een dikke laag je vorm op. Daarna druk je je stempel op je blad en de vorm die je hebt geschilderd zal op je blad verschijnen.

Opdracht = Maak een dier met deze techniek.

Opdracht 4: techniek 3_Rond de vorm stempelen

Je legt je vorm op je blad en zorgt ervoor dat je die goed vasthoudt. Je stempelt nu rond je vorm en creëert zo een ander effect.

Opdracht = Maak de vorm van een blad.

Verwerking:

Eindopdracht: stempel nu een natuurlandschap door de 3 technieken allemaal minstens 1 keer te gebruiken én verschillende kleuren te mengen. De bladeren liggen klaar. Je mag er zelf een nemen.

Toonmoment: Per 4 voorstellen aan de hand van de kijkwijzer op bord. (zie bijlage)

Afronding:

Evaluatie: proces

- Wat heb je vandaag geleerd?
- Wat heb je ervaren rond de rust die muziek met zich meebrengt?
- Wat heb je gezien qua gebruik van materialen in de workshop?

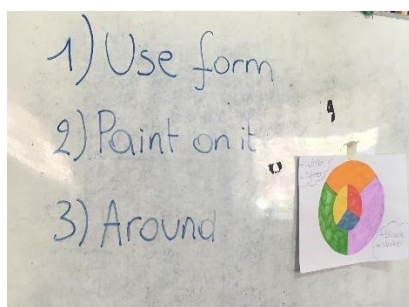
Organisatorische afronding: opruimen

Bijlagen:

PowerPoint beschouwen (oriëntatie)

Bordschema (verwerking):

WORKSHOP BEELD: KNUTSELEN MET RECYCLAGEMATERIALEN (EVA)

Organisatie:

- Halve flessen klaarzetten
- verf
- 3 bakken: 2 met water (1 afwassen, 1 afspoelen) en 1 voor vuil water
- Afdekken van de tafels
- Penselen en kartonnen klaarleggen

Oriëntatie: Uitleg doel van de workshop

- Waarom doen we dit?
- Waarom is het belangrijk om te werken met recyclage materiaal?
- Wat kan je er allemaal mee maken? (We kijken naar voorbeelden)

Instructie: verkennende opdracht

We gaan uit de ton met flessen nog petflessen halen. Hiermee zullen ze de dieren uit recyclage materiaal maken.

Het maken van vormen uit de flessen: Op deze manier zien ze wat je allemaal kan doen met flessen. Door gebruik van scharen en lijm bekomen ze verschillende vormen en figuren met de petflessen. Daarnaast geef ik een instructie over het mengen van kleuren en waar ze knutselideeën kunnen halen.

Verwerking: Verdiepende opdracht

De leerlingen maken met behulp van recyclage materialen, papier, verf en lijm dieren. Ze gebruiken hun fantasie.

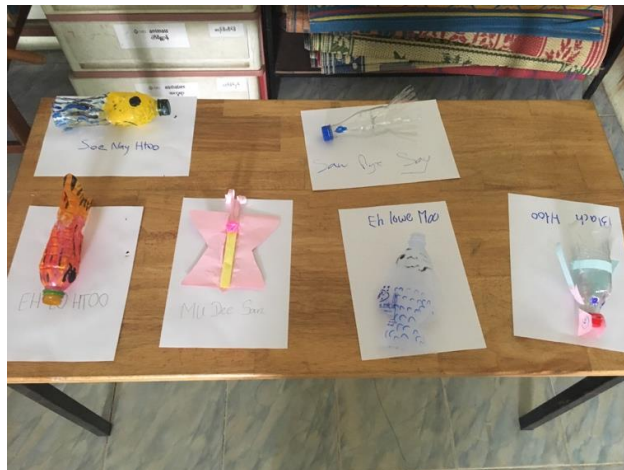
Ik geef hen enkele richtlijnen:

- Het moet een dier zijn.
- Je gebruikt recyclagemateriaal.
- Gebruik je fantasie.
- Jullie hebben hiervoor 30 minuten de tijd.

Afronding: beschouwen van de creaties

De studenten leggen hun creatie op een tafel in de klas. Iedereen stapt rond. Op mijn teken stoppen ze aan een creatie en geven ze feedback. Ze schrijven op het blad waar de creatie op ligt een tip en/of compliment. Op deze manier beschouwen en bespreken we de creaties. We toetsen ook af of ze de richtlijnen gevolgd hebben.

COOLING DOWN

OPDRACHT

We maken een grote cirkel. Eén persoon gaat in het midden op de grond liggen met de ogen gesloten. Daarna wordt er 1 persoon gekozen die de leider wordt. Hij/zij kiest een geluid en de groep begint dit na te doen. De leider mag ook van geluid veranderen. De persoon in het midden zal overspoeld worden door de geluiden. Alles draait om de beleving hier, dus stilte is vereist!

VERLOOP TEACHER TRAINING: DEEL 2

WARMING UP

STYLODANS

OPDRACHT

Iederaan gaat rechtop staan. Een van ons heeft een stylo in de hand. De leerlingen doen de bewegingen die de stylo maakt na. Wanneer de stylo op en neer gaat, springen de leerlingen ook op en neer.

HERHALING DAG 1 TEACHERTREINING: DENK-DEEL-WISSEL

UITLEG

We stellen aan iedereen enkele vragen over de teachertraining van maandag. We stelden hen onderstaande vragen. Ze moesten eerst zelf nadenken over het antwoord op onze vraag. Ze konden eventueel enkele staakwoorden neerschrijven. Hierna konden ze per twee uitwisselen. We stellen ten slotte de vraag klassikaal en laten enkele duo's antwoorden.

De vragen waren:

- Wat heb je gisteren allemaal geleerd?
- Wat is je bijgebleven?
- Waarover zou je graag meer weten?
- Hoe heb je gisteren ervaren?

DANSEXPRESSIONS- EN MUZIEKWORKSHOP

WORKSHOP DANSEXPRESSIONS – SNELHEDEN (MANDY)

Organisatie:

- Ik zorg ervoor dat vooraf één van de lokalen leeg is zodat er geen banken of stoelen meer verplaatst moeten worden. Zo gaat er geen tijd verloren tijdens de workshops zelf. Ze zijn al maar 30 minuten lang!
- De speaker uit grade 1 staat daar al klaar.
- We starten in een kring.

Oriëntatie:

Uitleg doel van de workshop

- Dansen in een ander daglicht plaatsen. Dansen is niet enkel dansjes maken en uitvoeren. Je kan ook rond creativiteit werken en werken met het bewegen van het lichaam.
- Lesopbouw herhalen.
- Zelf een les dansexpression ervaren.
- Tussendoor tips and tricks meegeven om het lesgeven makkelijker te maken.

Opwarmingsoefening

Als de muziek start, dan begin je rond te wandelen doorheen de ruimte. Ik ga een beroep noemen en je beeldt die al wandelend uit.

- kok
- brandweer
- politie
- leerkracht
- poetshulp

Instructie:

Opdracht 1:

Organisatie: We gaan terug in de kring zitten.

‘We gaan nu hetzelfde doen, maar nu ga je ook goed naar de muziek moeten luisteren. Is het snelle muziek, dan zal je het beroep snel moeten uitbeelden, is het trage muziek, dan moet je het traag uitbeelden. Daarnaast zet ik de muziek pas uit als er 4 bewegingen gevonden zijn voor het beroep. Ik vertel jullie daarna wat ik gezien heb. Zo moeten jullie wat creatiever zijn.’

- zakenlui
- kassamedewerker
- tuinaanlegger
- bewaker
- houtbewerker

Na elk beroep worden de verschillende bewegingen besproken én het tempo van de muziek. Zo weet iedereen goed hoe je snel, normaal en traag definieert.

Opdracht 2: Aanleren van een voorbeeld.

We voeren elke beweging 4 keer uit zodat de snelheid heel duidelijk is.

In ons dansstukje worden we even een vrachtwagenchauffeur.

Ik doe een beweging voor en iedereen doet dit na.

- We toeteren eerst 4 keer heel traag.
- Daarna sturen we 4 keer heel snel.
- Ten slotte remmen we 4 keer gewoon.

Verwerking:

Eindopdracht:

We starten terug in de kring.

Tip: Ik laat jullie altijd in een kring zitten, omdat ik jullie nu allemaal gemakkelijk kan zien. Kijk eens rond, is er iemand die je niet kan zien? Als jullie op een rij zouden zitten, dan zie ik enkel degenen die voor mij zitten. Nu kan ik alles goed zien en kan ik ook onmiddellijk reageren als er iets niet gaat zoals ik wil. Als een kind zou beginnen praten, dan heb ik het onmiddellijk gezien en kan ik anticiperen. Zo kan je de kinderen makkelijker controleren, mede door oogcontact.

‘Jullie mogen straks in jullie groepje een beroep kiezen dat jullie graag zouden uitbeelden. Jullie kiezen 3 bewegingen. Jullie gebruiken de 3 snelheden.

Ik verdeel de groep in groepjes van 4 en laat ze plaatsnemen in elk een hoek van de ruimte. Zo hebben ze voldoende ruimte om aan het werk te gaan.

Ik loop rond om te begeleiden.

- Ronde 1: Laten starten met het kiezen.
- Ronde 2: Feedback rond de snelheden.
- Ronde 3: Oefenen – extra feedback

Toonmoment

We gaan in een halve kring zitten nu. We spreken af dat er niet gelachen wordt met elkaar.

Ik laat het eerste groepje aan bod komen en we geven feedback.

- Hebben ze de vrachtwagenchauffeur gedaan?
- Hadden ze 3 bewegingen?
- Hadden ze 3 verschillende snelheden?
- Welke feedback kan ik nog geven?

Hierna geven we applaus.

Tip: Vraag altijd aan iedereen om te applaudisseren. Als je zo van het 'podium' komt, heb je onmiddellijk het gevoel dat je werk geapprecieerd wordt en voel je je automatisch goed.

Daarna komen de andere groepjes aan bod.

Tip: Zoals jullie zien, geef ik ook nu nog tips hoe jullie het in de toekomst beter kunnen doen. Wees als leerkracht zeker niet bang om ook dingen te zeggen die minder goed waren. De kinderen komen naar school om te leren, dus ze MOETEN weten hoe ze beter kunnen doen. Op deze manier weten ze waaraan ze kunnen werken.

Afronding:

Evaluatie: proces

We gaan opnieuw in de cirkel zitten.

- Wat heb je vandaag geleerd?
- Wat heb je ervaren in de les dansexpressie?
- Wat heb je gezien qua manier van begeleiden als leerkracht?
- Zou je het nu wel zien zitten om een les dansexpressie te geven?

Organisatorische afronding: wisselen van ruimte

WORKSHOP MUZIEK (EVA)

Organisatie:

De studenten worden in twee groepen verdeeld. De muziekinstrumenten liggen aan de kant op een bankje. Mijn laptop, met daarop de muziek, staat klaar. De studenten zitten aan 1 lange tafel naast elkaar.

Muziekinstrumenten:

- 4 djembés
- 6 schudeitjes
- 4 houten stokken (gebruik als drumstokken)
- 3 tamboerijnen

Oriëntatie:

Ik leg uit aan de studenten dat muziekles meer is dan enkel het maken van muziek of een liedje zingen. Om dit aan te tonen doen we een eerste oefening. Samen met hen luisteren we naar één muziekstuk. De studenten luisteren met gesloten ogen.

Richtvragen:

- Waar bevond je je?
- Wat voelde je?
- Waaraan dacht je?
- Wat hoorde je?

Tip: Laat de leerlingen luisteren naar muziek. Dit is een manier om te leren omgaan met emoties. Wanneer je leert luisteren naar muziek, leer je ook je gevoelens kennen. Dit kan er alsook voor zorgen dat leerlingen hun emoties kwijt kunnen. Je moet kunnen luisteren naar muziek, maar er ook over kunnen praten.

Ik laat volgend muziekstuk horen: 'river flow in to you – Yiruma'

Instructie + verwerking :

De studenten krijgen 1 minuut de tijd om de muziekinstrumenten te verkennen. Ze worden uitgedeeld en doorgegeven. Iedereen krijgt de kans om de verschillende instrumenten uit te proberen. Als ik merk dat het djembé spelen moeilijk lukt, toon ik hen hoe ze hier geluid uit halen.

Nadien verdeel ik de instrumenten opnieuw over de klas. Het doel is, dat we op het einde van de les een muziekstukje gemaakt hebben. Eerst geven de studenten die de drumsstokken hebben een maat aan. Nadien verzinnen we samen met de djembéspelers een melodie dat past bij de maat van de drumsstokken. Vervolgens gaan de schudeitjes te werk gevolgd door de tamboerijnen.

Dit blijven we oefenen totdat het goed op elkaar is afgestemd.

Tip: Ik laat hen hier expres redelijk vrij in. Ik wil dat ze aanvoelen dat vrijheid in deze soort lessen heel belangrijk is. Je MOET richtlijnen hebben voor de leerlingen, maar als je ze geen muzikale vrijheid geeft, hebben deze soort lessen geen zin. Als een kind op een leuk ritme komt, moet het de mogelijkheid krijgen om dit te spelen.

Tip: Als er leerlingen zijn die willen zingen, want dit is ook een instrument, laat hen een ritme zingen. (Dit zal ik zelf voordoen.)

→ Normaal zou ik ook een visuele partiture gemaakt hebben met de studenten, maar de tijd liet dit niet toe.

Afronding:

Toonmoment : De groep van Mandy komt luisteren naar wat mijn studenten gemaakt hebben. Nadien vraag ik hen naar feedback, want ook hier is het belangrijk om feedback te krijgen, natuurlijk wel opbouwende feedback.

BESPREKEN LESOPBOUW

UITLEG LESOPBOUW

In deze fase leggen we uit hoe een goede muzische les wordt opgebouwd.

Oriëntatie: opstart, motiveren, nieuwsgierig maken en beschouwen

Instructie: verkennende opdrachten: technische opdrachten, inleving, beschouwen en experimenteren

Verwerking: verdiepende opdrachten, oefenkansen, eindopdracht en toonmoment

Afronding: evaluatie van proces en product en organisatorische afronding

CATEGORISEREN VAN DE BOUWSTENEN

OPDRACHT

We verdelen de groep in groepjes van 4. Elke groep krijgt een pakketje met daarin de 3 muzische domeinen muziek, dansexpressie en beeld met daarbij alle bouwstenen. De groepen moeten nu de bouwstenen onder het juiste muzisch domein proberen plaatsen.

Als ze een tijdje bezig zijn, dan krijgen ze een tip: onder muziek liggen er 3 bouwstenen, onder dansexpressie 5 en onder beeld 6.

Als ze helemaal klaar zijn, bouwen we een globaal overzicht op aan bord. Bij welke bouwstenen twijfelen ze nog? Welke bouwstenen hebben wat meer uitleg nodig?

Tenslotte leggen we hen uit dat deze oefening enorm belangrijk is, omdat dit de focus zal zijn waaraan we gaan werken. Met deze bouwstenen brengen we de kinderen iets bij. We gaan aan een bepaalde focus werken om de kinderen te doen groeien. Goed weten wat elke bouwsteen inhoudt, is dus enorm belangrijk. Anders kan je weliswaar je focus niet goed leggen.

WELKE BOUWSTENEN ZATEN IN DE WORKSHOPS?

OPDRACHT

Organisatie:

Er worden groepen gevormd. Het is de bedoeling dat er 2 personen uit de groep de workshop stempelen hebben gevolgd en 2 de workshop met recyclagemateriaal. Zo kunnen ze aanvullen waar nodig.

Opdracht:

Probeer nu, in je groep, bij elke workshop die jullie gevolgd hebben de juiste bouwstenen te plaatsen. Waar heb je in die workshop rond gewerkt?

Hierna bespreken we en bekijken we de antwoorden.

BRONNEN AANBRENGEN

We geven de leerkrachten en studenten enkele bronnen mee en tonen hen hoe ze google kunnen gebruiken om lesonderwerpen, voorbeelden en/of tools te zoeken.

LES ONTWERPEN

OPDRACHT:

Organisatie:

We nemen de studenten en leerkrachten mee naar het computerlokaal zodat ze de les digitaal kunnen uitwerken. Er zijn niet genoeg computers dus ze zullen per twee of per drie moeten werken.

Uitleg:

We verwachten van hen dat ze een les uitwerken aan de hand van een stappenplan:

- 1 Kies een thema voor de les (bijvoorbeeld een thema dat aansluit bij de lessen engels)
- 2 Kies welke soort les je wilt maken: muziek, beeld of dansexpressie
- 3 Kies aan welke bouwsteen je wilt werken. Bij beeld kan dit bijvoorbeeld zijn: kleur, compositie,...
- 4 Maak een woordspin met alle informatie die je hebt over het thema.
- 5 Maak een opbouw van je les.

Afronding:

Alle studenten en leerkrachten sturen hun ideeën door naar ons en wij maken er lesontwerpen van die zij kunnen gebruiken voor de school. De lessen komen in de handleiding die Hsa Thoo Lei later dit semester zal ontvangen.

BIJLAGE 10: HANDLEIDING

Om de bomen een beetje te sparen, verwijs ik opnieuw door naar mijn website (<https://mandyvanelsuwege.wixsite.com/bachelorproef-mve>). Daar kan u de handleiding terugvinden die ik voor de leerkrachten van Hsa Thoo Lei heb ontworpen.

BIJLAGE 11: SAMENVATTING BACHELORPROEF

Hoe kunnen we de leerkrachten van Hsa Thoo Lei naar de toekomst toe creatief laten werken in de lessen beeld, muziek en dansexpressie?

Mandy Van Elsuwege
Philip O'Neill

2018-2019

Omschrijving kort

Onderzoeksvraag

Hoe kunnen we de leerkrachten van Hsa Thoo Lei naar de toekomst toe creatief laten werken in de lessen beeld, muziek en dansexpressie?

→ Ontwerpend

Trefwoorden

- creativiteit
- muzische vorming

Onderzoeks- methode

Participanten (n=)

- 5 leerkrachten
- 112 leerlingen
- 28 deelnemers aan de teacher training
- 8 organisaties
- 4 docenten muzische vorming

Dataverzameling:

- bevragen
- observeren

Resultaten

Bevindingen na dataverwerking

Beeld werd vaak gegeven, muziek af en toe en dansexpressie niet zo vaak. Verder is de top 3 van moeilijkheden: niet genoeg creativiteit hebben, klasmanagement en werken met weinig materialen. Daarnaast vonden de leerkrachten onze lessen heel creatief, maar antwoordden ze enkel 'educational' bij de lessen beeld. Vervolgens vroegen de leerkrachten zelf naar een teacher training. Ook wilden ze vooral meer kennis en vaardigheden.

Vanuit verschillende invalshoeken is gebleken dat er nood is aan een vernieuwde visie rond muzische vorming.

Tenslotte bleek uit observaties dat men zeer resultaatgericht werkt en dat er geen veilige omgeving gecreëerd wordt waar leerlingen zelf creatief aan de slag durven gaan.

Besluit

Er is nood aan kennis en vaardigheden binnen de vakken beeld, muziek en dansexpressie. Via een teacher training en een handleiding kwamen we hieraan tegemoet.